

OP Ryhmän osavuosisikatsaus
1.1.-30.6.2015

OP: Vahva talous ja erinomainen kyky rahoittaa asiakkaita

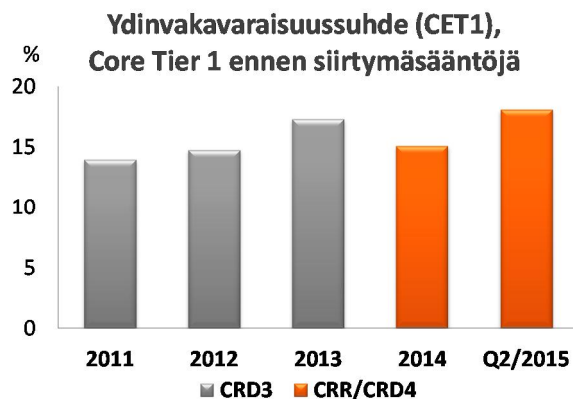
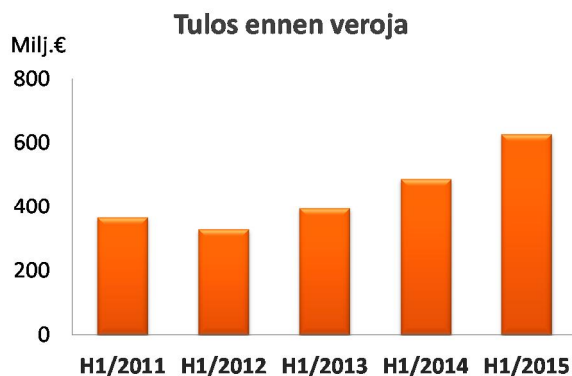
- Ryhmän tulos ennen veroja oli 627 miljoonaa euroa (488), eli 29 % vertailukautta parempi ja samalla suurin puolivuotistulos kautta aikojen.
- Tuotot kasvoivat 8 % ja kulut supistuivat 3 % vuotta aiemmasta.
- CET1-vakavaraisuus nousi 18,1 %:iin (15,1 %) vahvan tuloksen tukemana.
Vahva vakavaraisuus mahdollisti asiakasrahoituksen markkinoita nopeamman kasvun:
  - Asuntoluottokanta kasvoi vuodessa 3,0 %
  - Yritysluottokanta kasvoi 7,5 %
  - Luottokanta kokonaisuudessaan kasvoi 5,9 % ja nostettujen luottojen määrä 13 %
- Suomi nousee -asuntoluottojen lyhennysvapaata hyödynnettiin lähes 100 000 lainaan.
- Uusia asiakasbonuksia kertyi 97 miljoonaa euroa eli 4,5 % enemmän kuin vuotta aiemmin.
- Omistaja-asiakkaiden oman pääoman ehtoisten sijoitusten määrä nousi 2,4 miljardiin euroon (1,9).
- Jokaisen kolmen liiketoimintasegmentin tulos parani:
  - Pankkitoiminnan tulos ennen veroja kasvoi 23 % 356 miljoonaan euroon (289). Kulu-tuotto-suhde parani yli 4 %-yksikköä 52 %:iin. Talletuskanta kasvoi 6,9 %. Saamisten arvonalentumiset säilyivät matalalla 0,10 %:n tasolla luotto- ja takauskannasta.
  - Vahinkovakuutuksen tulos ennen veroja kasvoi 8,1 % 144 miljoonaan euroon (133). Operatiivinen yhdistetty kulusuhde oli 87,8 %. Maksutuotot kasvoivat 4,6 %.
  - Varallisuudenhoidon tulos ennen veroja kasvoi 25 % 128 miljoonaan euroon (102). Hallinnoitavien varojen määrä kasvoi 16 % ja oli 66 miljardia euroa.
- Kuusi POP Pankki -ryhmään aiemmin kuulunutta pankkia liittyi toukokuussa OP Ryhmän keskusyhteisön jäseneksi.
- Muutos näkyisiin: Vuoden 2015 tuloksen arvioidaan muodostuvan suuremmaksi kuin vuonna 2014 (aiemmin samantasoisiksi tai suuremmaksi). Muutoksesta kerrotaan tarkemmin kohdassa "Loppuvuoden näkymät".

OP Ryhmän avainlukuja

	1-6/2015	1-6/2014	Muutos %	1-12/2014
Tulos ennen veroja, milj.e	627	488	28,5	915
Pankkitoiminta	356	289	23,2	571
Vahinkovakuutus	144	133	8,1	223
Varallisuudenhoito	128	102	24,9	167
Kertyneet uudet asiakasbonukset	97	93	4,5	189
	30.6.2015	30.6.2014	Muutos %	31.12.2014
Ydinvakavaraisuus CET1, %	18,1	12,8	5,3*	15,1
Omien varojen suhde omien varojen vähimmäismäärään (Rava), %	178	169	10*	189
Yli 90 päivää erääntyneet saamiset luotto- ja takauskannasta, %	0,42	0,41	0,01*	0,37
Pankki- ja vakuutustoiminnan yhteiset asiakkaat (1 000)	1 618	1 554	4,1	1 590

Tuloksen vertailulukuna on käytetty vuoden 2014 vastaavien jaksojen lukuja. Tase- ja muiden poikkileikkaustyyppisten erien vertailulukuna on käytetty lukua vuoden 2014 lopun tilanteesta, ellei toisin mainita.

* suhdeluvun muutos

Pääjohtaja Reijo Karhisen kommentit

Vakavaraisuus- ja kannattavuustavoitteiden saavuttaminen kruunasivat OP Ryhmän hyvän alkuvuoden.

Vaativan ja korkean vakavaraisuustavoitteemme saavuttaminen etuajassa, vain noin vuosi merkittävästi pääomia vaatineen Pohjolan osakkeiden lunastuksen jälkeen, on vahva viesti ryhmämme tilasta ja suorituskyvystä. Kaikkien aikojen parasta puolivuotistulosta selittää pitkäjänteinen toimintamme. Tuotot kasvoivat ja kulut pienivät. Tuottojen vahva kasvu oli laaja-alaista ja jokainen keskeinen tuottoerä kasvoi vuotta aiemmasta.

Olemme jälleen osoittaneet vahvuutemme. Vaalimme erityisesti vakavaraisuuttamme, jota rakennamme pitkällä aikavälillä ensisijaisesti tuloksemme kautta. Tuotto-osuuksilla on ollut merkittävä vaikutus vakavaraisuutemme vahvistumiseen viimeisen vuoden aikana. Tästä sitoutumisesta lämmin kiitos omistaja-asiakkaillemme.

OPn hyvä tulos turvaa asiakkaiden taloutta erinomaisen rahoituskyvyn kautta.

Olemme konkreettisin toimin osoittaneet sitoutumisemme Suomeen. Asunto- ja yritysluottokantamme kasvu jatkui markkinoita nopeampana. Myös kädenojennuksemme asuntolaina-asiakkaillemme lyhennysvapaan muodossa sai erittäin positiivisen vastaanoton. Vahvan vakavaraisuutemme ansiosta kykymme rahoittaa asiakkaitamme on turvattu myös jatkossa. Keskeisenä suomalaisena toimijana rooliimme sopii toteuttaa myös uusia #Suominousuun -hankkeita.

OP on asiakkaitaan varten. Laajan sisäisen strategiakeskustelun jälkeen ryhmän keskusyhteisön hallintoneuvosto uudisti kesäkuussa ryhmän osuustoiminnallista perustaa kirkastavat peruslinjaukset. Uuden, täsmennetyn perustehtävämme mukaan ryhmä luo vahvan vakavaraisuutensa ja tehokkuutensa avulla kestävää taloudellista menestystä, turvallisuutta ja hyvinvointia omistaja-asiakkailleen ja toimintaympäristölleen. Ryhmämme olemus kiteytyy asiakaslupaukseemme: "Olemme asiakkaitamme varten". Haluamme olla maailman paras asiakasomisteinen finanssiryhmä. Mittaamme onnistumistamme asiakaskokemuksen kautta.

Finanssiala ei näe päivääkään ilman konkreettisia uutisia digitaalisuuden etenemisestä Suomessa tai muualla maailmassa.

Mitä pidemmälle vuosi on kulunut, sitä selvemmiksi ovat käyneet merkit digitaalisen vallankumouksen etenemisestä, niin finanssialalla kuin yhteiskunnassa muutoin. Olemme mitä todennäköisimmin käännekohdassa, josta eteenpäin digitalisaation aiheuttamien näkyvien muutosten kulmakerron on voimakkaasti jyrkkenevä. Asiakaskäyttäytymisen muutoksen myötä digitaalisia palveluita hyödynnetään yhä enemmän. Moni asia on opittava näkemään uusin silmin.

OPn päivittäisistä asiakaskohtauksista jo 94 % tapahtuu digitaalisissa palvelukanavissa. Asiakasomisteisena finanssiryhmänä tulemme uusiutumaan asiakkaidemme ehdoilla ja heidän ääntään kuunnellen – unohtamatta niitä asiakkaita, jotka arvostavat nykyisiä asiointimahdollisuuksia ja palveluita. Kehittämisinvestointiemme määrää on

varauduttava kasvattamaan merkittävästi, ja toimintamme tehokkuutta parantamaan edelleen oleellisesti.

Suomen talous ei käänny kestäväan nousuun ilman viennin elpymistä tukevia rohkeita ratkaisuja. Suomen talouskehitys ei tänäkään vuonna ole lunastanut odotuksia. Hallitus on ottanut määrätietoisesti otteen julkisen talouden tasapainottamiseksi. Sen sijaan hintakilpailukykyyn parantamiseen tarvitaan lisää vauhtia.

Yhteisen valuutan oloissa talouden kurssin korjaaminen vaatii vastuullisilta päättäjiltä ennakkoluulotonta asennetta, poikkeuksellisen vahvaa tahtoa ja ratkaisuhakuisuutta sekä kykyä keskittyä oleelliseen. Me OP:ssa lupaamme omalta osaltamme kantaa vastuumme rahoituksen saatavuudesta.

OP Ryhmän osavuosisikatsaus 1.1.–30.6.2015

Sisällysluettelo

Toimintaympäristö.....	4
OP Ryhmän osuustoiminnalliset lähtökohdat.....	6
Ryhmän tulos ja tase.....	6
Asiakkuudet ja asiakasedut	8
Palvelukanavat	8
Pohjola Pankin osakkeiden lunastusmenettely	8
Vakavaraisuus	8
Riskiasema	10
Luottoluokitukset	12
Strategiset kehitysohjelmat vahvistettiin	12
Loppuvuoden näkymät	13
Toiminta ja tulos liiketoimintasegmenteittäin.....	14
Pankkitoiminta	14
Vahinkovakuutus.....	16
Varallisuudenhoito	18
Muu toiminta.....	20
OP Ryhmän rakenteessa tapahtuneet muutokset.....	20
Henkilöstö ja palkitseminen	21
OP Osuuskunnan hallinto.....	21
OP Ryhmän tehostamisohjelma.....	22
Investoinnit ja palvelukehittäminen.....	22
Tuloslaskelma	
Laaja tuloslaskelma	
Tase	
Oman pääoman muutoslaskelma	
Rahavirtalaskelma	
OP Ryhmän segmenttiraportointi	
Liitetaulukot:	
Liite 1. Laatimisperiaatteet	
Liite 2. OP Ryhmän rakenteessa tapahtuneet muutokset	
Liite 3. Tunnusluvut ja niiden laskentakaavat	
Liite 4. Tuloskehitys vuosineljänneksittäin	
Liite 5. Korkokate	
Liite 6. Saamisten arvonalentumiset	
Liite 7. Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot	
Liite 8. Henkivakuutustoiminnan nettotuotot	
Liite 9. Palkkiotuotot ja -kulut, netto	
Liite 10. Kaupankäynnin nettotuotot	
Liite 11. Sijoitustoiminnan nettotuotot	
Liite 12. Liiketoiminnan muut tuotot	
Liite 13. Rahoitusvarojen ja -velkojen luokittelu	
Liite 14. Toistuvasti käypään arvoon arvostettujen rahoitusinstrumenttien ryhmittely arvostusmenetelmän mukaisesti	
Liite 15. Vahinkovakuutustoiminnan varat	
Liite 16. Henkivakuutustoiminnan varat	
Liite 17. Vahinkovakuutustoiminnan velat	
Liite 18. Henkivakuutustoiminnan velat	
Liite 19. Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	
Liite 20. Käyvän arvon rahasto verojen jälkeen	
Liite 21. Arvonalentumiset ja ongelmasaamiset	
Liite 22. Omat varat ja vakavaraisuus	
Liite 23. OP Ryhmän rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetun lain mukainen vakavaraisuus	
Liite 24. Annetut vakuudet	
Liite 25. Taseen ulkopuoliset sitoumukset	
Liite 26. Johdannaissopimukset	
Liite 27. Rahoitusvarat- ja velat, jotka on vähennetty toisistaan tai joita koskee toimeenpantavissa oleva yleinen nettoutusjärjestely	
Liite 28. Lähipiiriiliikeytoimet	

Toimintaympäristö

Maailmantalouden kasvu jatkui toisella neljänneksellä pohjimmiltaan hieman pidemmän ajan keskiarvoa hitaampana. Euroalueen talous kasvoi edelleen maltillisesti.

Euroopan keskuspankki jatkoi maaliskuussa aloittamaansa joukkolainojen osto-ohjelmaa odotusten mukaisesti. Laajennetun osto-ohjelman puitteissa EKP ostaa arvopapereita 60 miljardilla eurolla kuukaudessa vähintään syyskuuhun 2016 asti.

Euribor-korkojen lasku jatkui keväällä keskuspankin toimien seurauksena. Kolmen kuukauden euribor-korko painui negatiiviseksi huhtikuussa. Tuolloin myös joukkolainojen tuottovaateet alenivat ennätysmatalalle.

Touko-kesäkuussa joukkolainamarkkinoilla nähtiin selvä korjausliike, minkä seurauksena pitkät markkinakorot nousivat ja euribor-korkojen taso vakiintui.

Neuvottelut Kreikan velkaongelmien hoitamisesta nostivat Kreikan valtionlainojen tuottovaateita. Neljänneksen lopulla Kreikan kriisi kärjistyi. Kreikan kanssa päästiin heinäkuussa sopuun uuden tukipaketin neuvotteluiden aloittamisesta. Kriisin vaikutukset muiden maiden valtionlainoihin jäivät vähäisiksi.

Suomen talouskehitys pysyi heikkona toisella neljänneksellä. Työttömyys lisääntyi selvästi. Keväällä vahvistunut kuluttajien luottamus laski kesällä takaisin parin edellisen vuoden keskivertotasolle, kun tilanne Kreikassa kärjistyi. Investointisuunnitelmien lisääntyminen piti yllä odotuksia vähittäisestä elpymisestä.

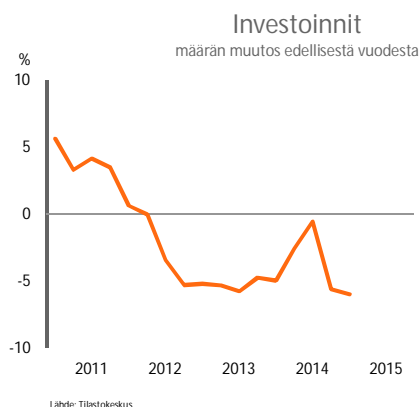
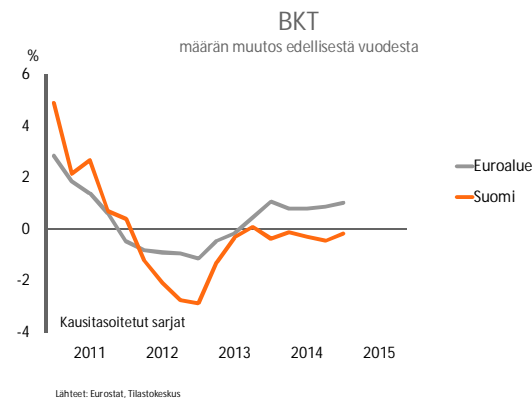
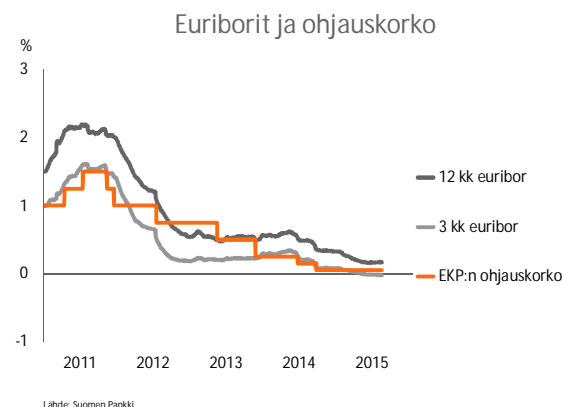
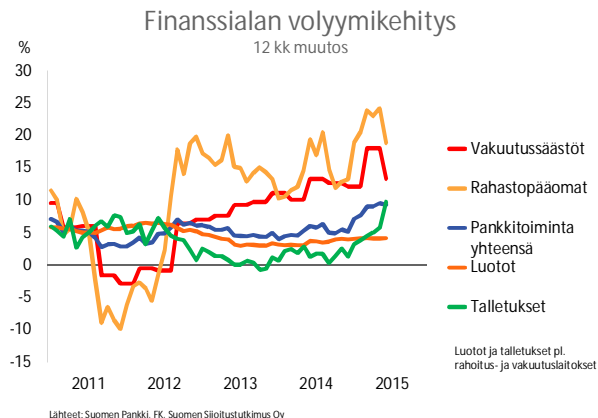
Euroalueen talous kasvaa tänä vuonna viime vuotta nopeammin. Kokonaisuutena maailmantalous ei silti elvy, sillä kehittyvien markkinoiden kasvu hidastuu. Suomessa merkkejä käänteestä pieneen kasvuun on yhä enemmän, mutta elpyminen on vähäistä. Inflaatio säilyy hyvin matalana samoin kuin korkotaso.

Pankkien kotitalousluottokanta kasvoi kahden prosentin vuosivauhtia toisella neljänneksellä. Uusien nostettujen asuntoluottojen määrä nousi kevään aikana, ja lyhennysvapaiden käyttö pysyi korkeana. Yritysluottokannan kasvu jatkui kotitalouksia nopeampana. Luotonkysynnän odotetaan piristyvän maltillisesti toisella vuosipuoliskolla.

Pankkitalletuksien vuosikasvu kiihtyi toisella neljänneksellä lähes 10 prosenttiin yritys- ja yhteisötalletuksien voimakkaan kasvun myötä. Kotitalouksien talletukset pysyivät vuodentakaisella tasolla. Määräaikaistalletuksien supistuminen jatkui varojen siirtyessä käyttötilleille ja riskillisempiin säästö- ja sijoituskohteisiin.

Sijoitusmarkkinoilla epävarmuus kasvoi kevään aikana Kreikan velkaneuvottelujen pitkittymisen ja kehittyvien talouksien heikentyneiden näkymien seurauksena. Rahasto- ja vakuutussäästöt kasvoivat kuitenkin 17 prosenttia vuoden takaisesta tasosta. Rahastojen nettomerkinnot pysyivät korkeina erityisesti korko- ja yhdistelmärahastojen osalta. Henkivakuutuksen maksutulo kasvoi ensimmäisellä vuosipuoliskolla 21 prosenttia vertailukaudesta.

Vahinkovakuuttamisen maksutulo kasvoi ensimmäisellä vuosipuoliskolla runsaan kahden prosentin vuosivauhtia. Korvauskuluja maksettiin kaksi prosenttia vähemmän kuin viime vuonna vastaavaan aikaan.

Tulosanalyysi, Milj. e	1–6/2015	1–6/2014	Muutos %	4–6/2015	4–6/2014	Muutos %	1–12/2014
Pankkitoiminta	356	289	23,2	164	130	26,7	571
Vahinkovakuutus	144	133	8,1	77	71	9,5	223
Varallisuudenhoito	128	102	24,9	35	33	6,2	167
Tulos ennen veroja	627	488	28,5	308	231	33,3	915
Käyvän arvon rahaston muutos, brutto	-123	72		-282	76		152
Tulos käyvin arvo in ennen veroja	505	560	-9,9	26	307	-91,5	1 067
Taloudellisen pääomavaateen tuotto, % *)	20,1	14,2	5,9*				16,5
Taloudellisen pääomavaateen tuotto käyvin arvo in, % *)	19,4	18,0	1,4*				19,1
Tuotot							
Korkokate	511	505	1,2	256	254	0,7	1 043
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot	342	308	11,2	174	158	10,0	589
Henkivakuutustoiminnan nettotuotot	148	121	22,8	45	41	9,0	197
Palkkiotuotot, netto	374	360	3,9	175	169	3,6	707
Kaupankäynnin ja sijoitustoiminnan nettotuotot	129	101	27,3	87	58	48,5	162
Liiketoiminnan muut tuotot	29	24	21,2	14	14	-0,9	55
Muut tuotot yhteensä	1 023	914	11,9	493	440	12,2	1 710
Tuotot yhteensä	1 534	1 420	8,1	749	694	8,0	2 753
Kulut							
Henkilöstökulut	401	385	4,2	187	190	-1,9	741
Muut hallintokulut	203	215	-5,3	102	102	-0,6	414
Liiketoiminnan muut kulut	169	201	-15,7	87	98	-11,8	401
Kulut yhteensä	774	801	-3,3	375	391	-4,1	1 555
Arvon alentumiset saamisista	37	33	10,9	15	23	-32,5	88
Kertyneet uudet asiakasbonukset	97	93	4,5	49	47	4,0	189

*) 12 kk liukuva, muutos suhdeluvun muutoksena

Muita avainlukuja, Milj. e	30.6.2015	30.6.2014	Muutos %	31.12.2014
Saamiset asiakkailta	73 304	69 275	5,8	70 683
Henkivakuutustoiminnan varat	12 417	10 786	15,1	11 238
Vahinkovakuutustoiminnan varat	4 125	3 807	8,4	3 797
Velat asiakkaille	54 042	49 514	9,1	51 163
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	25 300	25 871	-2,2	24 956
Oma pääoma	8 394	6 216	35,0	7 213
Tase yhteensä	116 149	106 124	9,4	110 427

OP Ryhmän osuustoiminnalliset lähtökohdat

OP Ryhmän toiminta perustuu osuustoiminnallisuuteen. Laajan ryhmän sisäisen strategisen keskustelun jälkeen ryhmän keskusyhteisön hallintoneuvosto uudisti kesäkuussa ryhmän osuustoiminnallista perustaa kirkastavat peruslinjaukset. Uuden perustehtävänsä mukaan ryhmä luo vahvan vakavaraisuutensa ja tehokkuutensa avulla kestävää taloudellista menestystä, turvallisuutta ja hyvinvointia omistaja-asiakkaille ja toimintaympäristölle.

OP Ryhmässä asiakkaan etu ohjaa kaikkea toimintaa. Asiakkaat omistavat OP ryhmän, minkä johdosta asiakkuus ja omistajuus yhdistyvät. Nämä OP Ryhmän perusominaisuudet kiteytyvät uudessa asiakaslupauksessa: "Olemme asiakkaitamme varten". Asiakas on aina ensin ja ansaitsee jakamattoman huomion. Ryhmän henkilöstön palveluasenteessa näkyy asiakkaiden arvostus. Ryhmän hallintohenkilöt tuovat vahvasti asiakkaan äänen päätöksentekoon ja toiminnan kehittämiseen.

Ryhmän toiminta perustuu osuustoiminnallisiin arvoihin, vahvaan vakavaraisuuteen ja osaavaan riskienhallintaan. Osuustoiminnallisissa arvoissa korostuvat ihmisläheisyys, vastuullisuus ja yhdessä menestyminen.

Asiakasomisteisena toimijana OP Ryhmällä on liiketoimintaroolin rinnalla toinen vahva, yhteisöllinen rooli. Pystyäkseen täyttämään yhteisöllisen roolin, ryhmän on luotava ensin taloudellista hyvää liiketoimintaroolissa. Yhteisöllisessä roolissa ryhmä kantaa vastuuta niin omistaja-asiakkaista kuin laajemminkin yhteiskunnasta ja paikallisyhteisöstä.

Perustaltaan osuustoiminnallisena toimijana OP Ryhmän tavoitteena ei ole voiton maksimointi omistajille vaan osuuskunnan omistaja-asiakkaiden tarvitsemien palvelujen tuottaminen mahdollisimman tehokkaasti. Liiketoimintaroolissa ryhmän on tuotettava asiakkaiden tarvitsemat palvelut kilpailukykyisesti. Liiketoimintarooliin kuuluu myös toiminnan tehokkuudesta ja kilpailuetua luovasta vahvasta vakavaraisuudesta huolehtiminen. Liiketoiminnan tuloksesta merkittävä osa palautuu omistaja-asiakkaille. Loppuosa tuloksesta jää ryhmän taseen vahvistamiseen. Vahva vakavaraisuus mahdollistaa OP Ryhmälle kaksoisroolin toteuttamisen. Ryhmä ylläpitää selvästi sääntelyn edellyttämää korkeampaa vakavaraisuutta turvatakseen rooliaan talouden rahoittajana ja vakuuttajana myös talouden taantumien pitkittyessä. Samaan aikaan ryhmän riskinotto suhteessa riskinkantokykyyn pidetään strategian mukaisesti maltillisena.

Pitkäjänteinen asiakkaan ajattelu näkyy OP Ryhmässä jatkuvana uudistumisena. Palveluja ja tuotteita kehitetään asiakkaiden tarpeiden mukaisesti. Ryhmässä otetaan tehokkaasti huomioon erilaiset asiakasryhmät sekä finanssipalveluiden alueellinen kattavuus ja saatavuus. Laajasti eri puolilla Suomea sijaitsevat osuuspankit ja niiden toimipaikat yhdessä helppokäyttöisten sähköisten palveluiden kanssa mahdollistavat hyvän vuorovaikutuksen asiakkaiden ja paikallisen yhteisön kanssa. Taloudellisten etujen lisäksi omistaja-asiakkailla on aito vaikutusmahdollisuus oman osuuspankkinsa päätöksentekoon ja sitä kautta oman lähiseutunsa kehittämiseen.

OP Ryhmän osuustoiminnallisesta perustasta johtuen on luontevaa, että liiketoiminnan hyöty ja lisäarvo kanavoituvat asiakassuhteen kautta omistaja-asiakkaille ja asiakkaille. Osuuspankit käyttävät tuloksensa asiakkaiden hyväksi keskittämisetuina ja muina taloudellisina etuina sekä palvelukyvyyn kehittämisenä. Lisäksi osuuskunta yritysmuotona sekä osuustoiminta aatepohjana luovat yhteisöllisyyttä ja jatkuvuutta ryhmän ja sen jäsenpankkien toimintaympäristössä. Osuuspankit ovat useilla paikkakunnilla yksi suurimmista veronmaksajista. Liiketoiminnan edellyttämien kulujen jälkeen OP Ryhmän tuotot käytettiin katsauskaudella seuraavasti:

*) Arvio katsauskauden liiketoiminnan tuloksen käytöstä, joka vahvistetaan tilikauden päättymisen jälkeen

Ryhmän toiminnalla on myös muita, laajempia välillisiä vaikutuksia sekä paikallisen että valtakunnallisen talouden elinvoimaisuuteen.

Ryhmän tulos ja tase

Tammi-kesäkuu

OP Ryhmän tulos ennen veroja kasvoi 29 prosenttia 627 miljoonaan euroon (488). Tulos oli ryhmän historian paras puolivuositulos. Tulosta paransi erityisesti tuottojen vahva kasvu. Eniten kasvoivat henki- ja vahinkovakuutuksen nettotuotot. Henkivakuutuksen nettotuotot kasvoivat parantuneen vakuustoiminnan kannattavuuden johdosta ja vahinkovakuutuksen nettotuotot kasvaneiden sijoitustuottojen seurauksena. Palkkiotuotot olivat vertailukautta suuremmat rahastoihin liittyvien palkkioiden kasvettua. Arvopapereiden myyntivoitot kasvattivat kaupankäynnin ja sijoitustoiminnan nettotuottoja.

Ryhmän kulut supistuivat 3,3 prosenttia ja olivat 27 miljoonaa euroa pienemmät kuin vertailukaudella. Helmikuussa julkistettuihin keskusyhteisökonsernin uudelleenjärjestelyihin liittyen tehtiin henkilöstökuluihin 9 miljoonan euron kertaluonteinen kuluvaraus. Henkilöstökulujen kasvua selittää lisäksi henkilösivukulujen kasvu 10 miljoonalla eurolla. Katsauskaudella liiketoiminnan muihin kuluihin kirjattiin ryhmän sisäisiin omistusrakenteisiin ja Vallilan toimiloiden uudelleenrakentamiseen liittyvät kertaluonteiset kuluerät, jotka olivat yhteensä 19 miljoonaa euroa. Vertailukaudella liiketoiminnan muita kuluja kasvattivat lakisääteiset talletussuojarahaston kannatusmaksut ja pankkivero (36) sekä Pohjola Pankin osakkeiden lunastukseen liittyvät kertaluonteiset kulut (8).

Tulosta heikentäviä, eri tuloslaskelmaeriin kohdistuneita arvonalentumisia kirjattiin yhteensä 52 miljoonaa euroa (42), joista 37 miljoonaa euroa (33) kirjattiin luotoista ja muista saamisista. Nettomääräiset arvonalentumiset luotoista ja

muista saamisista olivat matalalla 0,10 prosentin tasolla (0,09) luotto- ja takauskannasta.

Ryhmän tuloverot olivat 156 miljoonaa euroa. Ryhmän efektiivinen verokanta, 25 prosenttia, ylitti 20 prosentin yhteisöverokannan. Efektiivistä verokantaa kasvatti OP Ryhmän sisäisiin omistusjärjestelyihin liittyvistä, ryhmän sisäisistä kaupoista syntynyt 37 miljoonan euron luovutusvoittovero.

Pankkitoiminnan tulos ennen veroja oli 356 miljoonaa euroa (289). Pankkitoiminnan tuloskehitystä tuki erityisesti palkkiotuottojen ja korkokatteen kasvu. Korkokate kasvoi luottokannan kasvettua sekä luottokannan keskimääräisen marginaalitason nousua ja talletusvarainhankinnan kustannusten laskettua. Kulut supistuivat 3,7 prosenttia ja olivat 516 miljoonaa euroa (536). Kulu-tuotto-suhde parani 4,6 prosenttiyksikköä 52,0 prosenttiin. Henkilöstökulut olivat 8 miljoonaa euroa suuremmat kuin vertailukaudella henkilösivukulujen kasvettua. Vertailukaudella liiketoiminnan muita kuluja kasvattivat lakisääteiset viranomaismaksut, jotka olivat yhteensä 35 miljoonaa euroa.

Vahinkovakuutuksen operatiivinen yhdistetty kulusuhde oli 87,8 prosenttia (84,5). Korvauskulujen kasvu oli maksutulon kasvua nopeampaa. Katsauskaudella vakuutusvelan arvostusmallin muutos kasvatti korvauskuluja 32 miljoonaa euroa, mikä heikensi operatiivista yhdistettyä kulusuhdetta 4,7 prosenttiyksikköä. Liikekulusuhde oli vertailukauden tasolla. Tuloslaskelmaan kirjatut sijoitustoiminnan nettotuotot kasvoivat vertailukaudesta 33 miljoonaa euroa.

Varallisuudenhoidon tulos ennen veroja parani vertailukaudesta palkkiotuottojen sekä henkivakuutuksen parantuneen vakuutustoiminnan kannattavuuden seurauksena. Segmentin palkkiotuotot olivat 9,2 prosenttia suuremmat kuin vertailukaudella hallinnoitavan varallisuuden kasvettua.

OP Ryhmään on siirtynyt 19.5.2015 alkaen kuusi aiemmin POP Pankki -ryhmään kuulunutta pankkia. Pankkien tilinpäätökset on yhdistelty ensimmäisen kerran siirtymästä lähtien ryhmän lukuihin. Yhdistelyn seurauksena sekä ryhmän tuotot että kulut kasvoivat 2 miljoonalla eurolla, ja kokonaisuudessaan tulosvaikutus oli lievästi positiivinen. Yhdistelyn seurauksena ryhmän luottokanta kasvoi 643 miljoonalla eurolla ja talletuskanta 694 miljoonalla eurolla.

Tulos käyvin arvoin ennen veroja oli 505 miljoonaa euroa (560). OP Ryhmän käyvän arvon rahasto ennen veroja oli katsauskauden lopussa 393 miljoonaa euroa (531).

Katsauskauden lopussa oma pääoma oli 8,4 miljardia euroa (7,2). Omia pääomia kasvattivat ryhmän tulos sekä Tuotto-osuuksien liikkeeseen laskut. Katsauskauden lopussa omiin pääomiin sisältyi Tuotto-osuuksia 2,1 miljardia euroa (1,6). Keskusyhteisön johtokunta päätti maaliskuussa 2015 nostaa Tuotto-osuuksien tavoitetasoa 0,4 miljardilla 2,3 miljardiin euroon.

Huhti-kesäkuu

Toisen vuosineljänneksen tulos ennen veroja oli 308 miljoonaa euroa, kun se vuotta aiemmin oli 231 miljoonaa euroa. Tuloskehitystä tuki erityisesti tuottojen vahva kasvu. Arvopapereiden myyntivoitot kasvattivat kaupankäynnin ja

sijoitustoiminnan sekä vahinkovakuutuksen nettotuottoja. Myös palkkiotuotot kasvoivat vertailukautteen verrattuna. Kulut supistuivat 16 miljoonaa euroa 375 miljoonaan euroon (391). Liiketoiminnan muut kulut olivat 12 miljoonaa euroa pienemmät kuin vuotta aiemmin. Toisella vuosineljänneksellä liiketoiminnan muihin kuluihin kirjattiin Vallilan toimitilojen uudelleenrakentamiseen ja OP Ryhmän rakennejärjestelyihin liittyvät kertaluonteiset 13 miljoonan euron kuluerät. Vuotta aiemmin liiketoiminnan muita kuluja kasvattivat lakisääteiset talletussuojarahaston kannatusmaksut ja pankkivero, jotka olivat vuosineljänneksellä yhteensä 18 miljoonaa euroa.

Toisen vuosineljänneksen tulos oli ryhmän historian toiseksi suurin vuosineljänneksen tulos. Tulos oli vain 12 miljoonaa euroa pienempi kuin ensimmäisellä vuosineljänneksellä, joka oli ryhmän historian paras vuosineljännes. Toisen vuosineljänneksen vahvaa tulosta rasi erityisesti palkkiotuottojen ja henkivakuutuksen nettotuottojen supistuminen. Henkivakuutuksen nettotuotot supistuivat ensimmäiseen vuosineljännekseen verrattuna sijoitustuottojen pienenemisen ja alhaisemman vakuutustoiminnan kannattavuuden seurauksena. Palkkiotuottojen supistuminen toisella vuosineljänneksellä selittyi suurelta osin tiettyjen henkivakuutuspalkkioiden kausiluonteisuudella. Kaupankäynnin ja sijoitustoiminnan nettotuotot kasvoivat toisella vuosineljänneksellä arvopapereiden myyntivoittojen johdosta. Kulut laskivat 5,8 prosenttia edellisestä vuosineljänneksestä henkilöstökulujen supistuttua. Ensimmäisellä vuosineljänneksellä henkilöstökuluja kasvatti keskusyhteisökonsernin uudelleenjärjestelyihin liittyvä 9 miljoonan euron kertaluonteinen kuluvaraus.

OP Ryhmän taloudelliset tavoitteet

Katsauskauden lopussa OP Ryhmä saavutti kaikki keskeiset taloudelliset tavoitteensa.

OP Ryhmän taloudelliset tavoitteet	30.6.2015	30.6.2014	Tavoite
Rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta annetun lain mukainen vakavaraisuus, %	178	169	160 %
CET 1 -vakavaraisuus, %	18,1	12,8	18 %*
Taloudellisen pääomavaateen tuotto, % (12 kk liukuva)	20,1	14,2	20 %
Tuottojen ja kulujen kasvueron ryhmätaso, %-yks. (3 vuoden aikana)	25,7	-1,8	> 0
Tuottojen ja kulujen kasvueron pankkitoiminta, %-yks. (12 kk liukuva)	8,1	5,1	> 0
Tuottojen ja kulujen kasvueron varallisuudenhoito, %-yks. (12 kk liukuva)	21,6	2,7	> 0
Vahinkovakuutuksen operatiivinen yhdistetty kulusuhde, %	87,8	84,5	< 92 %

* Vuoden 2016 loppuun mennessä

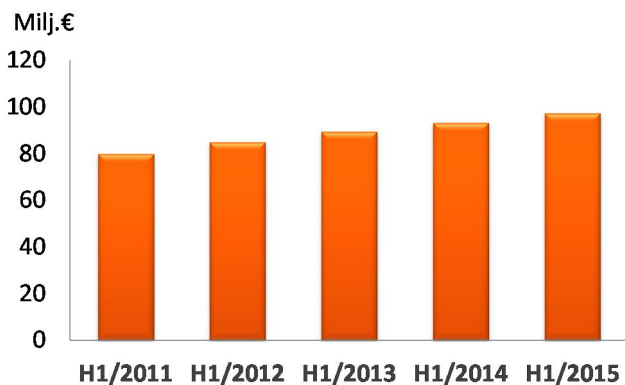
Asiakkuudet ja asiakasedut

Ryhmään kuuluvilla osuuspankeilla oli kesäkuun lopussa lähes 1,5 miljoonaa omistaja-asiakasta, yli 20 000 enemmän kuin vuodenvaihteessa. Osuuspankkien omistaja-asiakkaiden sijoitukset osuuspankkien Tuotto-, jäsen- ja lisäosuuksiin olivat kesäkuun lopussa yhteensä 2,4 miljardia euroa (1,9).

OP Ryhmän asiakasmäärä (ilman ryhmään siirtyneiden POP Pankkien asiakkaita) Suomessa oli kesäkuun lopussa 4 284 000. Henkilöasiakkaiden määrä oli 3 847 000 ja yritysasiakkaiden määrä 437 000. Pankki- ja vahinkovakuutustoiminnan yhteisten asiakkaiden määrä kasvoi ristiinmyynnin seurauksena vuodessa 63 000:lla 1 618 000:een. Ryhmään siirtyneillä POP Pankeilla oli kesäkuun lopussa noin 62 000 asiakasta.

Osuuspankkien omistaja-asiakkaiden ja Helsingin OP Pankin asiakkaiden pankki- ja vakuutusasioinnista kertyy OP-bonuksia. Pankki- ja vakuutuspalveluiden keskittämisestä OP-bonusasiakkaille tammi–kesäkuussa kertyneiden uusien bonusten arvo oli yhteensä 97 miljoonaa euroa (93). Bonuksia käytettiin pankkipalveluihin yhteensä 44 miljoonaa euroa (45), varallisuudenhoitopalveluihin 7 miljoonaa euroa (7) ja vahinkovakuutus tuotteiden vakuutusmaksuihin 49 miljoonaa euroa (44). OP-bonuksia käytettiin 994 000 vakuutuslaskuun (925 000), joista 129 000 laskua (121 000) maksettiin kokonaan bonuksilla.

Kertyneet uudet asiakasbonukset

Vahinkovakuutuksen etuasiakastalouksille annettiin katsauskaudella 40 miljoonaa euroa (37) keskittämisalennuksia.

Osuuspankit maksoivat Tuotto- ja lisäosuuksille korkoa vuodelta 2014 yhteensä 27 miljoonaa euroa (11). Katsauskaudella kertyneen Tuotto- ja lisäosuuksille maksettavan koron arvioidaan olevan yhteensä 32 miljoonaa euroa (12). Tuotto-osuuskien tuottotavoite on 3,25 prosenttia ja se lasketaan sijoitusten tekopäivästä lähtien.

Palvelukanavat

OP Ryhmän palveluverkosto koostuu monikanavaisesti verkko- ja mobiilipalveluista, puhelinpalveluista sekä maan kattavimmasta konttoriverkostosta. Oman palveluverkoston toimintaa tukee lisäksi laaja asiamies- ja kumppanuusverkosto, jonka merkitys on erityisen suuri vahinkovakuutusten myynnissä.

Asiakaskäyttäytymisen muutos ja yleinen asiakkaiden arjen digitalisoituminen muuttavat merkittävästi tulevaisuudessa finanssitoimijoiden tapaa kohdata asiakas. OP Ryhmä on monin tavoin varautunut tähän muutokseen. Konkreettisenä ilmentymänä muutoksesta finanssipalveluiden käyttö on siirtymässä yhä vahvemmin digitaalisiin kanaviin. Katsauskaudella asiakaskohtaamisista noin 94 prosenttia tapahtui digitaalisissa kanavissa.

OP Ryhmä on investoinut mobiili- ja verkkopalveluiden kehittämiseen merkittävästi. Erityisesti mobiilipalveluiden merkitys kasvaa niin henkilö- kuin yritysasiakkaidenkin asioinnissa. OP on kehityksen kärjessä tuomalla uusia ja innovatiivisia digitaalisia palveluja asiakkaille. Katsauskauden keskeisimpiä uusia ulostuloja olivat OP-mobiiliin sormenjälkitunnistus sekä Pivo-mobiililompakkosovelluksen lähimaksamisen lanseeraus.

OP-mobiiliin asiakastytyväisyys pysyi erinomaisella tasolla. NPS-suositelluindeksillä mitattuna se on yksi Suomen suosituimmista mobiilisovelluksista. OP-mobiiliin käyttäjämäärä kasvoi katsauskaudella 16,5 prosenttia 628 000:een. Ryhmän Pivo-mobiililompakkosovelluksen käyttäjämäärä on kasvanut katsauskaudella 117 prosenttia. OP.fi verkkopalvelun kävijämäärä pysyi tasaisesti korkealla, yli 10 miljoonan kuukausikävijän tasolla.

Ryhmällä on valtakunnan laajin konttoriverkosto. Kesäkuun lopussa ryhmällä oli yhteensä 445 toimipaikkaa (456). Palveluverkosta täydentää laaja asiamiesverkosto.

OP Ryhmä avaa toisen yksityissairaalan Tampereella tämän hetken arvion mukaan kesällä 2016. Sairaalan perustaminen on osa vuoden 2014 lopussa hyväksyttyä terveyden ja hyvinvoinnin kehitysohjelmaa, jossa linjattiin ryhmän sairaalatoiminnan maantieteellisestä laajentamisesta sekä laajentumisesta ortopediasta muille erikoisaloille.

Pohjola Pankin osakkeiden lunastusmenettely

Keskuskaupparin lunastuslautakunnan nimeämä välimiesoikeus antoi 20.2.2015 päätöksen Pohjolan vähemmistöosakkeenomistajien osakkeita koskevassa lunastusmenettelyssä. Päätöksen mukaan Pohjolan osakkeen lunastushinta oli 16,13 euroa osakkeelta, joka vastasi OP Osuuskunnan Pohjolan osakkeita koskevassa vapaaehtoisessa julkisessa ostotarjouksessa tarjoamaa hintaa. Välimiesoikeuden päätöksestä ei valitettu, joten päätöksen mukainen lunastushinta jäi lopulliseksi.

Vakavaraisuus

Rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetun lain mukainen vakavaraisuus

Rahoitus- ja vakuutusryhmittymän (Rava) valvonnasta annetun lain mukaan lasketut OP Ryhmän omat varat ylittivät kesäkuun lopussa laissa määritellyn vähimmäismäärän 3 290 miljoonalla eurolla (2 984). Rava-puskuria kasvattivat ryhmän tulos, Tuotto-osuuskien liikkeeseenlaskut sekä luottolaitosvakavaraisuuden riskipainotettujen erien lasku ja toisaalta puskuria laski luottolaitosvakavaraisuudessa vuoden alusta käyttöön otettu kiinteä 2,5 prosentin lisäpääomapuskuri. Kiinteä lisäpääomapuskuri nosti luottolaitosvakavaraisuuden pääomavaatimuksen 8 prosentista 10,5 prosenttiin

riskipainotetuista eristä laskettuna. Ryhmän omien varojen määrä suhteessa vähimmäispääomavaatimukseen oli 178 prosenttia (189). Kiinteän lisäpääomavaatimuksen vaikutus suhdeluukuun oli 47 prosenttiyksikköä alentava. Lisäpääomavaatimusten seurauksena Rava-vakavaraisuus ei enää kuvaa Rava-ryhmittymän pääomien minimitasoa, vaan tasoa, jonka puitteissa ryhmittymä voi toimia ilman puskurien alituksesta seuraavia viranomaisvelvoitteita. Ryhmään siirtyneiden POP Pankkien vaikutus vakavaraisuuteen oli vähäinen.

Luottolaitosdirektiivin ja vakavaraisuusasetuksen (CRD4/CRR) voimaantulo 1.1.2014 tiukensi pankkien vakavaraisuussäännöksiä. Basel III -standardit EU:ssa implementoivat muutokset tulevat voimaan vaiheittain vuoteen 2019 mennessä. Muutosten merkittävimmät vaikutukset OP Ryhmän Rava-lain mukaiseen vakavaraisuuteen riippuvat luottolaitosten puskurivaatimusten tasosta.

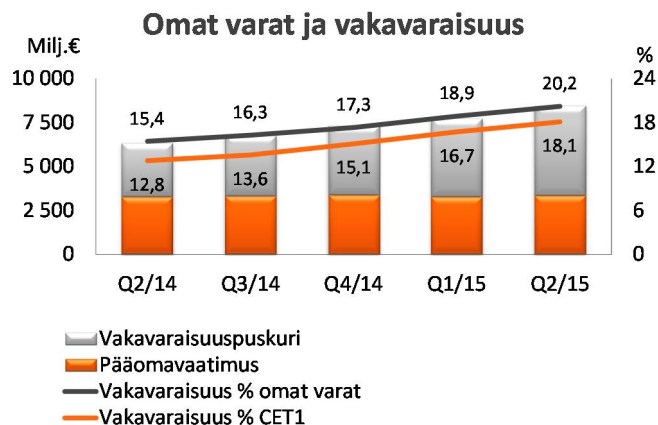
Myös vakuutussektorin vakavaraisuussäännökset ovat muuttumassa. Säännökset tulevat voimaan vuoden 2016 alussa. Säännökset tulevat kiristämään pääomavaatimuksia ja toisaalta lisäävät omien varojen määrää, mikä nettona laskee Rava-vakavaraisuutta.

Nykyisen arvion mukaan Rava-vakavaraisuus kuitenkin säilyy vahvalla tasolla.

Luottolaitosvakavaraisuus

Ryhmän CET1-ydinvakavaraisuus oli kesäkuun lopussa 18,1 prosenttia (15,1). Ryhmän vakavaraisuustavoite (CET1) on 18 prosenttia vuoden 2016 loppuun mennessä. Tuotto-osuuksien liikkeeseenlaskut kasvattivat ydinvakavaraisuutta noin 1,3 prosenttiyksikköä. Yritysvastuiden päivitetty maksukyvyttömyyden todennäköisyydet (PD) otettiin käyttöön ensimmäisellä vuosineljänneksellä valvojalta saadun luvan mukaisesti. Käyttöönotto paransi ydinvakavaraisuutta noin 0,8 prosenttiyksikköä. Etuus pohjaisten eläkejärjestelyiden (IAS 19) uudelleen määrittämisestä johtuvat voitot kasvattivat katsauskaudella ryhmän ydinvakavaraisuutta noin 0,4 prosenttiyksikköä. Kasvu on seurausta diskonttokorkona käytetyn pitkän koron muutoksista.

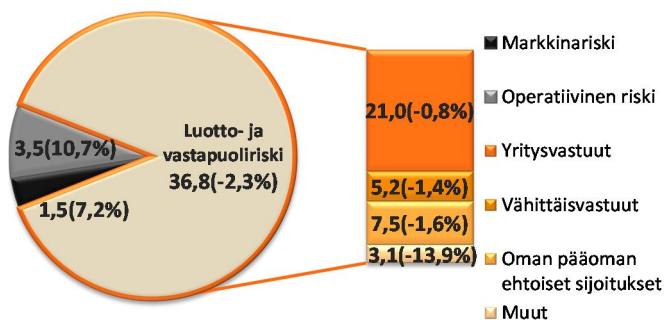
OP Ryhmän luottolaitostoiminnan vakavaraisuus on vahva suhteessa lakisääteiseen ja viranomaisen asettamiin vakavaraisuusvaatimuksiin. Lakisääteinen minimi vakavaraisuussuhteelle on 8 prosenttia ja ydinpääomalla 4,5 prosenttia. Luottolaitoslain mukainen 2,5 prosentin kiinteä lisäpääomavaatimus nostaa käytännössä alarajan vakavaraisuussuhteelle 10,5 prosenttiin ja ydinvakavaraisuudelle 7 prosenttiin.

Ryhmän luottolaitostoiminnan ydinpääoma oli kesäkuun lopussa 7 566 miljoonaa euroa (6 384). Ydinpääomaa kasvattivat Tuotto-osuuksien liikkeeseen laskut, pankkitoiminnan tulos, IAS 19 -erät sekä osingot ryhmän vakuutusyhteisöiltä. Tuotto-osuuksia oli ydinpääomissa 2 055 miljoonaa euroa kesäkuun lopussa.

Riskipainotetut erät olivat katsauskauden lopussa 41 821 miljoonaa euroa (42 252), eli 1,0 prosenttia pienemmät kuin viime vuoden lopussa. Yritysvastuiden päivitetty PD-tasot laskivat riskipainotettuja eräiä noin 4,2 prosenttia. Katsauskauden lopulla yritysvastuiden keskimääräiset riskipainot nousivat hieman. Muiden olennaisten vastuuryhmien keskimääräiset riskipainot alenivat hieman.

Riskipainotetut erät 30.6.2015, yhteensä 41,8 mrd.€ (muutos vuoden alusta -1,0 %)

Oman pääoman ehtoihin sijoituksiin sisältyy ryhmän sisäisiä vakuutusyhtiöomistuksia riskipainotettuina erinä 6 507 miljoonaa euroa.

OP Ryhmä sai 27.11.2013 Finanssivalvonnalta luvan käsitellä rahoitus- ja vakuutusryhmittymän sisäiset vakuutusyhtiösijoitukset riskipainotettuina erinä. Lupa oli EKP:n valvontaan siirtymisestä johtuen voimassa määrääjän 1.1.–31.12.2014. Vakuutusyhtiösijoituksiin sovellettava menetelmä johtaa noin 280 prosentin riskipainoon. Luvan jatko on EKP:n käsittelyssä. Luvan käsittelyn ollessa kesken OP Ryhmä soveltaa vakuutusyhtiösijoituksiin aikaisemman Finanssivalvonnan luvan mukaista menettelytapaa. Mahdollinen poikkeusluvan poistuminen ja siirtyminen vakuutusyhtiösijoitusten vähennyskäsittelyyn heikentäisi OP Ryhmän ydinvakavaraisuutta noin 0,8 prosenttiyksikköä.

Käsittelymuutoksella ei kuitenkaan olisi vaikutusta OP Ryhmän todelliseen riskinkantokykyyn.

Kansallisen lainsäädännön kautta implementoitavat vakavaraisuuden puskurivaatimukset korottavat pääomavaatimuksia edelleen. Kiinteää lisäpääomavaatimusta on 2,5 prosenttia riskipainotetuista eristä vuoden 2015 alusta lukien. Heinäkuussa 2015 Finanssivalvonta päätti 7.1.2016 voimaan tulevaa muuta rahoitusjärjestelmän kannalta merkittävää luottolaitosta (O-SII) koskevaksi lisäpääomavaatimukseksi OP Ryhmälle 2 prosenttia. Uusi O-SII-puskuri alentaa voimaantullessaan Rava - vakavaraisuussuhdelukua arviolta noin 26 prosenttiyksikköä. Ryhmä täyttää lisäpääomavaatimukset jo nykyisellään. Finanssivalvonta päätti kesäkuussa 2015 olla toistaiseksi asettamatta pankeille syklisyyttä vähentävää lisäpääomavaatimusta tai muitakaan käytössään olevia makrovakaussäätöjä. Finanssivalvonta tekee makrovakaussäätöjen neljännesvuosittain.

Tulevissa säännöksissä on mukana velkaantumisasetta kuvaava mittari eli vähimmäisomavaraisuusaste (Leverage Ratio). OP Ryhmän pankkitoiminnan vähimmäisomavaraisuusaste on nykytulkintojen mukaan arviolta 7,1 prosenttia kesäkuun lopun luvuilla laskettuna, säännösluonnosten mukaisen minimitasan ollessa 3 prosenttia.

Vahinko- ja henkivakuutus

Vakuutussektorin vakavaraisuussäännökset ovat muuttumassa. Vakuutussektorin Solvenssi II -säännösmuutoksilla pyritään parantamaan vakuutusyhtiöiden omien varojen laatua, parantamaan yhtiöiden omaa riskienhallintaa, lisäämään pääomavaateen riskiperusteisuutta ja yhtenäistämään vakuutussektorin vakavaraisuussäännöksiä Euroopassa.

Vahinkovakuutuksen alustavat Solvenssi II -omat varat olivat kesäkuun lopussa 999 miljoonaa euroa (804) ja pääomavaade oli 732 miljoonaa euroa (685). Solvenssi II:n mukainen solvenssisuhde oli 137 prosenttia (100). Luvut on esitetty ilman siirtymäsäännöksiä. Siirtymäsäännösten käyttöön on haettava Finanssivalvonnan lupa.

Henkivakuutuksen alustavat Solvenssi II -omat varat olivat kesäkuun lopussa 1 020 miljoonaa euroa (804) ja alustava pääomavaade oli 743 miljoonaa euroa (806). Solvenssi II:n mukainen solvenssisuhde oli 137 prosenttia (100). Luvut on esitetty ilman siirtymäsäännöksiä. Siirtymäsäännösten käyttöön on haettava Finanssivalvonnan lupa.

Euroopan keskuspankin (EKP) valvonta

OP Ryhmä on EKP:n valvonnassa. Osana valvonnan siirtymistä EKP suoritti vuoden 2014 aikana kattavan arvioinnin, joka sisälsi riskiarvion, luottolaitostoiminnan laajan saamisen laadun arvioinnin ja stressitestin.

Kattavan arvion tulosten perusteella EKP on asettanut OP Ryhmälle luottolaitoslain mukaisen harkinnanvaraisen lisäpääomavaatimuksen osana valvojan arvion (SREP) liittyvää prosessia. Harkinnanvarainen lisäpääomavaatimus huomioiden ydinpääomien vaatimus on 8,3 prosenttia. OP Ryhmän vahva vakavaraisuusasema ja kansalliset puskurivaatimukset huomioiden harkinnanvaraisella

lisäpääomavaatimuksella ei ole käytännön vaikutusta OP Ryhmän vakavaraisuusasemaan tai liiketoimintaan. OP Ryhmän tietojen mukaan EKP:n valvonnassa oleville pankeille on asetettu vastaava kattavan arvion tuloksiin perustuva lisäpääomavaatimus.

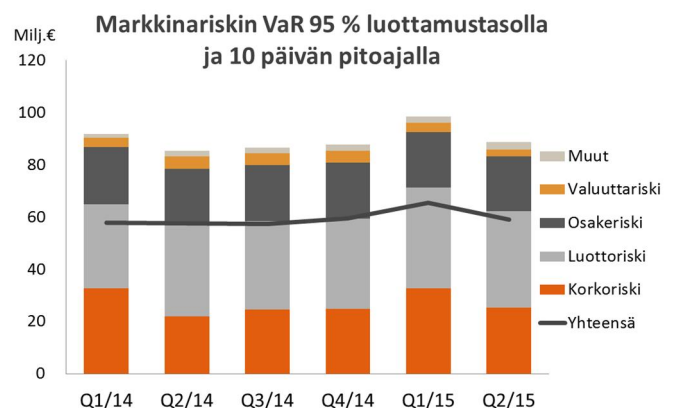
Riskiasema

OP Ryhmän riskiasema on säilynyt vakaana. Riskinkantokyky on vahva ja riittävä turvaamaan ryhmän liiketoiminnan edellytykset.

Luottoriskiasema säilyi vakaana taloustilanteesta huolimatta vakaana. Talouden heikko kehitys varjostaa kuitenkin näkymiä.

OP Ryhmän rahoitus- ja maksuvalmius on hyvä. OP Ryhmän rahoituksen saatavuus on säilynyt hyvänä. Katsauskauden aikana ryhmä laski liikkeelle pitkäaikaisia joukkovelkakirjalainoja yhteensä 3,0 miljardin euron edestä. Talletusten osuus luottokannasta on säilynyt vakaana katsauskauden ajan.

OP Ryhmän markkinariskiasema oli katsauskaudella vakaana. Ryhmän markkinariskiä mittaava VaR-tunnusluku oli katsauskauden lopulla 59 miljoonaa euroa (60). Ryhmän markkinariskiä kuvaava VaR-tunnusluku sisältää vakuutusyhteisöjen kokonaistaseen, trading-toiminnan, likvideettireservin ja sisäisen pankin korkoriskiposition.

Operatiivisten riskien arvioidaan olevan maltillisella tasolla, vaikka toiminnan uudelleen organisointiin liittyy edelleen operatiivisia riskejä. Riskejä minimoidaan varmistamalla prosessien toimivuutta yhteistyössä yhteistyökumppaneiden kanssa.

Ryhmän etuus pohjaisten eläkejärjestelyiden keskeiset riskit liittyvät eläkevelvoitteen diskonttokorkotasoon sekä eläkevelvoitteen katteena olevan sijoitusomaisuuden tuottoon. Katsauskaudella muihin laajan tuloksen eriin kirjattu etuus pohjaisten eläkejärjestelyiden nettovelan pieneneminen paransi katsauskauden laajaa tulosta ennen veroja 284 miljoonaa euroa.

Pankkitoiminta

Pankkitoiminnan keskeiset riskit ovat luottoriski ja markkinariski.

Pankkitoiminnan luottoriskiasema säilyi vakaana ja riskitasoltaan maltillisena. Luotto- ja takauskanta kasvoi katsauskaudella 2,5 miljardia euroa 76,1 miljardiin euroon. Ongelmasaamisten yhteismäärä oli 2,0 miljardia euroa (1,7). Ongelmasaamisilla tarkoitetaan yli 90 päivää erääntyneitä saamisia, muita riskillisiksi luokiteltuja saamisia sekä saamisia, joihin kohdistuu asiakkaan taloudellisista vaikeuksista johtuva lainanhoitojousto. Lainanhoitojoustot ovat asiakkaan aloitteesta sovittuja helpotuksia alkuperäiseen maksuohjelmaan ja niillä pyritään auttamaan asiakasta selviytymään väliaikaisista maksuvaikeuksista. Osuuspankit pyrkivät toiminnallaan aktiivisesti löytämään ratkaisuja asiakkaiden väliaikaisten maksuvaikeuksien ylittämiseksi.

Luotto- ja takauskannasta yritysasiakkaiden (ml. asuntoyhteisöt) vastuut muodostivat 34 prosenttia (36). Yritysasiakkaiden vastuista investointitasolle luokiteltujen vastuiden osuus oli 50 prosenttia (49) ja kahden heikoimman ratingluokan vastuut olivat 521 miljoonaa euroa (501) eli 1,5 prosenttia (1,5).

Henkilöasiakkaiden vastuiden kuudesta pääluokasta kahteen parhaimpaan luokkaan kuului 82 (81) prosenttia ja kahteen heikoimpaan luokkaan 3 (4) prosenttia vastuista.

Suuria asiakasriskejä kattavat pankkitoiminnan omat varat olivat 8,3 miljardia euroa (7,3). Yhdenkään asiakkaan asiakasriski ei ylittänyt 10 prosenttia omista varoista.

Pankkitoiminnan korkoriski mitattuna yhden prosenttiyksikön koronlaskun vaikutuksena 12 kuukauden korkokatteeseen oli kesäkuun lopussa 20 miljoonaa euroa (30) riskin pysyessä vakaana ensimmäisen vuosipuoliskon aikana.

Vahinkovakuutus

Vahinkovakuutuksen keskeiset riskit ovat vahinkokehitykseen liittyvät vakuutustekniset riskit, vakuutusvelan katteena olevien sijoitusten markkinariskit, vakuutusvelan arvostamisessa käytetty korkotaso sekä vakuutusvelan diskonttokoron ja markkinakorkojen välinen ero.

Vahinkovakuutuksen vakuutusteknisissä riskeissä ei tapahtunut merkittäviä muutoksia. Markkinakorkojen nousu pienensi vakuutusvelan diskonttokoron ja markkinakorkojen välistä erotusta pienentäen diskonttokoron laskuun liittyvää tulosriskiä. Pitkien markkinakorkojen nousu laski vakuutusvelan Solvenssi II:n mukaista arvoa pienentäen merkittävästi Solvenssi II:n mukaista pääomavaadetta vuodenvaihteeseen verrattuna. Vahinkovakuutuksen merkittävin markkinariski on markkinakorkojen laskun vakuutusvelan arvoa ja pääomavaadetta nostava vaikutus. Sijoitusten riskitaso (VaR 95%) on hieman noussut alkuvuoden aikana. Sijoitussalkun osakeriskiä on vähennetty ja luottoriskiä on maltillisesti lisätty. Salkun duraatiota on maltillisesti kasvatettu vakuutusvelan korkoriskin suojaukseen liittyen.

Varallisuudenhoito

Varallisuudenhoidon keskeisimmät riskit ovat henkivakuutuksen sijoitusomaisuuden markkinariskit, vakuutusvelan arvostamisessa käytetty korkotaso sekä vakuutettujen elinajanodotteen ennakoitua nopeampi kasvu.

Henkivakuutuksen vakuutusteknisissä riskeissä ei tapahtunut merkittäviä muutoksia. Sijoitusten riskitaso (VaR 95%) on hieman noussut alkuvuoden aikana. Sijoitussalkun osakeriskiä on vähennetty ja luottoriskiä on maltillisesti lisätty. Salkun duraatiota on maltillisesti kasvatettu vakuutusvelan korkoriskin suojaukseen liittyen. Pitkien markkinakorkojen nousu laski vakuutusvelan Solvenssi II:n mukaista arvoa pienentäen merkittävästi Solvenssi II:n mukaista pääomavaadetta vuodenvaihteeseen verrattuna. Vakuutusvelan diskonttauksessa käytetyn koron laskuun on varauduttu suojaamalla riskiä korkojohdannaisin.

Muu toiminta

Muun toiminnan keskeiset riskit ovat likviditeettireservin luotto- ja markkinariskit sekä likviditeettiriskit. Markkinariski on merkitykseltään suurin likviditeettireserviin sisältyvissä saamistodistuksissa.

Likviditeettireservin sijoitusten markkinariskit laskivat katsauskaudella hieman allokaatiomuutosten seurauksena.

OP Ryhmä turvaa maksuvalmiutensa likviditeettireservillä, joka muodostuu pääasiassa talletuksista keskuspankkiin ja keskuspankkirahoituksen vakuudeksi kelpaavista saamisista. Likviditeettireservi ja muut varautumissuunnitelman mukaiset lisärahoituslähteet riittävät kattamaan vähintään kahden vuoden rahoitustarpeen tilanteessa, jossa tukkuvarainhankinta ei toimisi ja talletuskanta supistuisi maltillisesti.

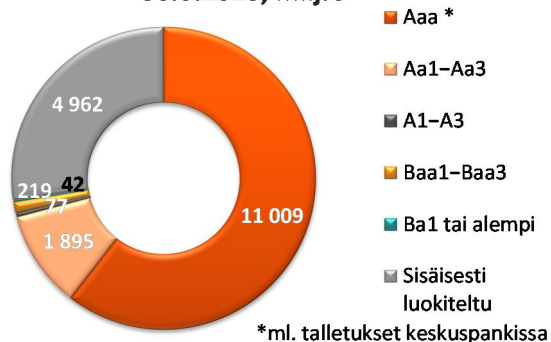
OP Ryhmän maksuvalmiutta ja likviditeettireservin riittävyyttä seurataan maksuvalmiusvaatimusta mittaavalla LCR-suhdeluvulla. Siirtymäsäännösten mukaan LCR-suhdeluvun on oltava vähintään 60 prosenttia vuoden 2015 viimeisen neljänneksen aikana ja vähintään 100 prosenttia vuoden 2018 alusta alkaen. Euroopan komission delegoidun asetuksen mukaisesti laskettu arvio OP Ryhmän LCR-suhdeluvusta on lopullisen vaatimuksen tasolla.

Likviditeettireservi

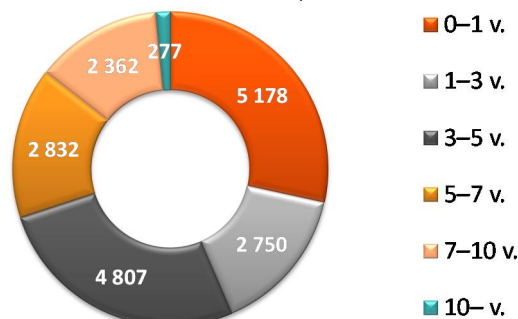
mrd.€	30.6.2015	31.12.2014	Muutos, %
Talletukset keskuspankissa	4,1	3,8	9
Vakuuskelpoiset saamistodistukset	8,9	7,8	13
Vakuuskelpoiset yritysluotot	4,4	4,3	2
Yhteensä	17,4	15,9	9
Ei vakuuskelpoiset saamiset	0,8	0,7	21
Likviditeettireservi markkina-arvoin	18,2	16,6	10
Vakuuden aliarvostus (Haircut)	-1,2	-1,1	6
Likviditeettireservi vakuusarvoin	17,0	15,5	10

Likviditeettireservi sisältää hyvän luottoluokituksen omaavien valtioiden, kuntien, rahoituslaitosten ja yritysten liikkeeseen laskemia saamistodistuksia, arvopaperistettuja saamisia ja vakuuskelpoisia luottoja. Likviditeettireserviin kuuluvat saamistodistukset on reservilaskelmassa arvostettu markkinoilta saataviin noteerauksiin.

Likviditeettireserviin luettavien rahoitusvarojen luottoluokitusjakauma 30.6.2015, milj.€

Likviditeettireserviin luettavien rahoitusvarojen maturiteettijakauma 30.6.2015, milj.€

Luottoluokitukset

Luokitus-laitos	Lyhyt varainhankinta	Näkymä	Pitkä varainhankinta	Näkymä
Standard & Poor's	A-1+	Negatiivinen	AA-	Negatiivinen
Moody's	P-1	Vakaa	Aa3	Vakaa
Fitch	F1	Vakaa	A+	Vakaa

Fitch Ratings antaa luokituksen sekä OP Ryhmälle että Pohjola Pankki Oyj:lle. OP Ryhmän taloudellinen asema vaikuttaa myös pelkästään Pohjolalle annettaviin luottoluokituksiin.

OP Ryhmän tai Pohjolan luottoluokitukset eivät ole muuttuneet vuoden 2015 alkupuoliskolla.

Standard & Poor's vahvisti heinäkuussa 2015 Pohjola Pankki Oyj:n pitkien luottojen luokituksen AA- ja lyhyiden luottojen luokituksen A-1+ ja säilytti näkymät negatiivisina.

Moody's vahvisti 29.6.2015 Pohjola Pankki Oyj:n pitkien luottojen luokituksen Aa3 ja lyhyiden luottojen luokituksen P-1 ja säilytti näkymät vakaina.

Fitch vahvisti 19.5.2015 ja 9.6.2015 OP Ryhmän ja Pohjola Pankki Oyj:n pitkien luottojen luokituksen A+ ja lyhyiden luottojen luokituksen F1 ja säilytti näkymät vakaina. 19.5.2015 luottoluokituksen vahvistaminen liittyi laajempaan tarkasteluun koskien valtion tuen todennäköisyyden laskua luokitusmetodologiassa.

Strategiset kehitysohjelmat vahvistettiin

Ryhmän keskusyhteisön hallintoneuvosto vahvisti kesäkuussa ryhmälle viisi uutta kehitysohjelmaa. Kehitysohjelmat ovat vastaus rajussa muutoksessa olevalle toimintaympäristölle sekä asiakaskäyttäytymisen muutoksesta kumpuavalle uudistamistarpeelle.

Kehitysohjelmat linjaavat ryhmän asiakasomisteisen perustan vahvistamista, ryhmän varautumista digitaalisuuden esiin nostamiin mahdollisuuksiin ja haasteisiin sekä kolmen liiketoimintasegmentin kehittämisen isoja linjoja. Lisäksi aiemmin on hyväksytty ja käynnistetty terveyden ja hyvinvoinnin kehityshanke.

Ohjelmat tulevat edellyttämään merkittäviä investointeja tuotteiden, palveluiden, teknologian ja osaamisen kehittämiseen.

Loppuvuoden näkymät

Euroalueen talouden maltillinen kasvu on jatkunut Euroopan keskuspankin elvyttävän politiikan tukemana. Hennon talouskasvun odotetaan jatkuvan myös loppuvuoden aikana. Suomen talouskehitys jatkuu heikkona. Suomen talouden rakenteelliset ongelmat, kansainvälisen politiikan jännitteet, uudelleen kärjistynyt Kreikan kriisi sekä kehittyvien talouksien heikentyneet näkymät aiheuttavat merkittävää epävarmuutta Suomen talouden uuteen nousuun.

Finanssialan kasvuodotukset ovat edelleen maltilliset. Matala korkotaso rasittaa pankkien korkokatteita ja heikentää vakuutusyhteisöjen sijoitustuottoja. Matala korkotaso tukee toisaalta asiakkaiden luotonhoitokykyä, joka on säilynyt vakaana pitkistä hitaan kasvun vaiheesta huolimatta. Finanssitoimialan vakavaraisuuden ja kannattavuuden merkitys on korostunut epävakaan toimintaympäristön ja sääntelyn kiristymisen takia.

Toimintaympäristöön liittyvästä epävarmuudesta huolimatta OP Ryhmän vuoden 2015 tuloksen ennen veroja arvioidaan muodostuvan suuremmaksi (aiemmin samantasoiseksi tai suuremmaksi) kuin vuonna 2014. Tulosarvion merkittävimmät epävarmuustekijät liittyvät matalan korkotason vaikutuksiin, saamisten arvonalentumisiin sekä epäedullisiin sijoitusympäristön muutoksiin.

Kaikki tässä osavuosisikatsauksessa esitetyt ennusteet ja arviot perustuvat tämän hetkiseen näkemykseen talouden kehityksestä. Toteutuvat tulokset voivat olla merkittävästi erilaiset.

Toiminta ja tulos liiketoimintasegmenteittäin

OP Ryhmän liiketoimintasegmentit ovat Pankkitoiminta, Vahinkovakuutus ja Varallisuudenhoito. Segmentteihin kuulumaton toiminta esitetään ryhmässä "Muu toiminta". Segmenttiraportointi laaditaan noudattaen OP Ryhmän tilinpäätöksen laatimisperiaatteita.

Liiketoimintasegmenttien tulostiivistelmä

Milj. e	Tuotot	Kulut	Muut erät *)	Tulos ennen veroja 1-6/2015	Tulos ennen veroja 1-6/2014	Muutos, %
Pankkitoiminta	994	516	-121	356	289	23,2
Vahinkovakuutus	297	154	0	144	133	8,1
Varallisuudenhoito	183	55	0	128	102	24,9
Muu toiminta	285	279	0	6	-30	
Eliminoinnit	-228	-235	-11	-5	-7	-22,5
Yhteensä	1 534	774	-133	627	488	28,5

*) Muissa erissä esitetty palautukset omistaja-asiakkaille ja OP-bonusasiakkaille sekä arvonalentumiset saamisista.

Pankkitoiminta

- Tulos ennen veroja kasvoi 23 prosenttia 356 miljoonaan euroon (289).
- Tulos parani tuottojen vahvan kasvun sekä kulujen supistumisen johdosta. Kulu-tuotto-suhde parani 4,6 prosenttiyksikköä 52 prosenttiin.
- Luottokannan kasvu oli vahvaa ensimmäisellä vuosipuoliskolla. Luottokanta kasvoi 5,9 prosenttia vuodessa.
- Suomi nousuun -asuntoluottojen lyhennysvapaata hyödynnettiin lähes 100 000 lainaan, mistä muodostui noin 450 miljoonan euron potentiaalinen piristysruiske Suomen talouteen.
- Arvonalentumisten määrä, 37 miljoonaa euroa (32), säilyi matalalla 0,10 prosentin tasolla luotto- ja takauskannasta.

Pankkitoiminnan avainlukuja

Milj. e	1-6/2015	1-6/2014	Muutos, %	1-12/2014
Tuotot				
Korkokate	541	524	3,4	1 092
Palkkiotuotot, netto	349	330	5,9	655
Kaupankäynnin ja sijoitustoiminnan nettotuotot	85	76	12,3	115
Liiketoiminnan muut tuotot	19	17	9,4	34
Tuotot yhteensä	994	946	5,1	1 896
Kulut				
Henkilöstökulut	240	232	3,4	446
Muut hallintokulut	180	170	5,9	345
Liiketoiminnan muut kulut	97	135	-27,9	272
Kulut yhteensä	516	536	-3,7	1 063
Arvonalentumiset saamisista	37	32	15,6	86
Palautukset omistaja-asiakkaille ja kertyneet asiakasbonukset	85	89	-4,8	176
Tulos ennen veroja	356	289	23,2	571
Kulu-tuotto-suhde, %	52,0	56,6	-4,6	56,1
Milj. e				
Nostetut asuntoluotot	3 162	2 872	10,1	5 977
Nostetut yritysluotot	3 160	3 016	4,8	6 468
Välitetyt kiinteistökaupat, kpl	5 851	6 156	-5,0	12 341
Mrd. e	30.6.2015	30.6.2014		31.12.2014
Luottokanta				
Asuntoluotot	34,5	33,5	3,0	34,0
Yritysten luotot	17,7	16,5	7,5	16,9
Muut luotot	21,1	19,2	9,4	19,8
Luottokanta yhteensä	73,3	69,2	5,9	70,7
Takauskanta	2,8	3,1	-10,6	2,9
Talletukset				
Käyttely- ja maksuliiketalletukset	33,0	27,8	18,7	29,8
Sijoitustalletukset	18,3	20,1	-9,4	19,0
Talletukset yhteensä	51,2	47,9	6,9	48,8

Markkinaosuus, %	30.6.2015	30.6.2014	Muutos, %	31.12.2014
Luottokannasta	34,6	34,4	0,2*	34,4
Talletuskannasta	36,6	37,5	-1,1*	37,6

* suhdeluvun muutos

Hitaasta talouskasvusta huolimatta luottokysyntä piristyi katsauskauden loppua kohden. Luottokanta kasvoi vuodessa 5,9 prosenttia yritys- ja asuntoyhteisöluottojen sekä kotitalouksien nostamien asuntoluottojen kasvun myötä. Katsauskaudella luottokanta kasvoi 3,7 prosenttia. Nostettujen uusien luottojen määrä kasvoi vertailukaudesta 13 prosenttia yli 10 miljardiin euroon. Erityisesti kotitalouksien nostamien luottojen määrä kasvoi ja uusia kulutusluottoja nostettiin selvästi vertailukautta enemmän.

Talletuskanta kasvoi vuodessa 6,9 prosenttia ja tammi-kesäkuussa 5,5 prosenttia. Alhaisen korkotason ja määräaikaistalletusten laskeneiden marginaalien johdosta sijoitustalletusten määrä jatkoi supistumistaan tammi-kesäkuussa. Sen sijaan maksuliiketalletusten määrä kasvoi vuodessa 19 prosenttia ja alkuvuonna 8,9 prosenttia pääasiassa yritysten ja yhteisöjen talletusten kasvun seurauksena.

Ryhmän markkinaosuus asuntoluotoissa kasvoi vuodessa 0,4 prosenttiyksikköä ollen katsauskauden lopussa 38,2 prosenttia. Yritysluottojen markkinaosuus kasvoi samalla ajanjaksolla 1,5 prosenttiyksikköä 36,4 prosenttiin (34,9). Markkinaosuus eurotalletuskannasta laski 1,1 prosenttiyksikköä ja oli katsauskauden lopussa 36,6 prosenttia.

Osuuspankkien yhteenlaskettu lisä- ja Tuotto-osuuksien määrä kasvoi alkuvuonna 0,5 miljardia euroa ja oli 2,2 miljardia euroa kesäkuun lopussa.

Varovaisuus asuntomarkkinoilla on jatkunut alkuvuonna. OP Ryhmän Kiinteistökeskusten välittämien asuntokauppojen määrä laski 5 prosenttia vertailukaudesta.

OP Ryhmän Suomi nousuun -hankkeeseen liittyviä lyhennysvapaita toteutettiin kesäkuun loppuun mennessä lähes 100 000 lainaan. Näiden lainojen siirtyneet lyhennykset ovat yhteensä noin 450 miljoonaa euroa.

OP julkisti huhtikuussa uuden, yhden rahoitusprosessin toimintamallin yrityksille, jotka tarvitsevat sekä pankkilainaa että riskirahoitusta, mutta eivät ole valmiita luopumaan nykyisestä omistuksestaan. Rahoituspaketilla tavoitellaan yrityksiä, joiden liikevaihto on 10–50 miljoonaa euroa.

Tulos

Pankkitoiminnan tulos ennen veroja kasvoi 356 miljoonaan euroon (289). Tuotot kasvoivat 5,1 prosenttia ja kulut supistuivat 3,7 prosenttia, minkä seurauksena kulu-tuotto-suhde parani 4,6 prosenttiyksikköä. Arvonalentumisten määrä, 37 miljoonaa euroa (32), oli matalalla 0,10 prosentin tasolla luotto- ja takauksista.

Korkokate kasvoi 18 miljoonaa euroa 541 miljoonaan euroon (524) luottokannan kasvun sekä luottokannan keskimääräisen marginaalitason noustua ja talletusvarainhankinnan kustannusten laskettua. Markets-

liiketoiminta-alueen korkokatteen laskun seurauksena korkokatteen kasvu jäi kuitenkin 3,4 prosenttiin.

Pankkitoiminnan nettopalkkiotuotot kasvoivat 20 miljoonaa euroa. Varallisuudenhoitoon liittyvät palkkiot kasvoivat 10 miljoonaa euroa ja vahinkovakuutukseen liittyvät palkkiot 9 miljoonaa euroa.

Kaupankäynnin ja sijoitustoiminnan nettotuotot yhteensä kasvoivat 9 miljoonaa euroa Markets-liiketoiminta-alueen asiakkuustuottojen kasvun seurauksena. Trading-toiminnan tuotot laskivat 23 miljoonaa euroa.

Kulut supistuivat 3,7 prosenttia ja olivat 516 miljoonaa euroa (536). Vertailukaudesta liiketoiminnan muita kuluja kasvattivat lakisääteiset talletussuojarahaston kannatusmaksut ja pankkivero, jotka olivat yhteensä 35 miljoonaa euroa.

Henkilöstökulut kasvoivat 8 miljoonaa euroa ja olivat 240 miljoonaa euroa (232) lähinnä henkilösivukulujen kasvettua.

Vahinkovakuutus

- Vahinkovakuutuksen tulos ennen veroja oli 144 miljoonaa euroa (133). Tulos ennen veroja käyvin arvoin oli 78 miljoonaa euroa (172).
- Vakuutusmaksutuotot kasvoivat 5 prosenttia (7).
- Vakuutustekninen kannattavuus oli hyvä. Operatiivinen yhdistetty kulusuhde oli 87,8 prosenttia (84,5) ja operatiivinen liikekulusuhde 18,2 prosenttia (18,1). Yhdistetty kulusuhde oli 89,4 prosenttia (86,1).
- Sijoitustuotot käyvin arvoin olivat 1,3 prosenttia (3,4).
- Etuasiakastalouksien määrä kasvoi vuodessa 22 000 taloudella ja katsauskaudella 1 000 taloudella (19 000).

Vahinkovakuutuksen avainlukuja

Milj. e	1–6/2015	1–6/2014	Muutos, %	1–12/2014
Vakuutusmaksutuotot	681	651	4,6	1 310
Korvauskulut	-475	-432	9,8	930
Liikekulut	-124	-118	5,2	242
Aineettomien poisto-oikaisu	-11	-11	0,0	21
Vakuutustekninen kate	72	90	-20,3	117
Sijoitustuotot- ja kulut	106	74	44,3	171
Muut tuotot ja kulut	-35	-31	11,5	-66
Tulos ennen veroja	144	133	8,1	223
Käyvän arvon rahaston muutos, brutto	-66	40		49
Tulos ennen veroja käyvin arvoin	78	172	- 54,9	272
Yhdistetty kulusuhde, %	89,4	86,1		91,0
Operatiivinen yhdistetty kulusuhde, %	87,8	84,5		84,7
Operatiivinen vahinkosuhde, %	69,7	66,4		66,3
Operatiivinen liikekulusuhde, %	18,2	18,1		18,4
Operatiivinen riskisuhde, %	64,2	60,2		60,2
Operatiivinen toimintakulusuhde,%	23,7	24,2		24,4
Sijoitusten tuotto käyvin arvoin, %	1,3	3,4		6,7
Vastuunkantokyky, %	77,4	87,5		75,0
Solvenssisuhde (Solvenssi II), %*	136,6	137,1		117,0
Suurvahinkojen omalla vastuulla oleva korvausmeno	- 26	- 39		-79
Muutokset aiempina vuosina tapahtuneisiin vahinkoihin kohdistuviin varauksiin (run off -tulos)	13	18		27

* Luku esitetty ilman siirtymäsäännösten vaikutusta.

Vakuutusmaksutuottojen kasvu henkilöasiakkaissa jatkui vahvana. Yrityisasiakkaissa vakuutusmaksutuotot kasvoivat hieman talouden taantumasta huolimatta. Vakuutusten myynti kasvoi hieman vertailukaudesta. Vahinkokehitys oli suotuisa leudon talven ja vertailukaudesta pienempien suurvahinkojen takia.

OP Ryhmän markkinaosuus vahinkovakuutuksen maksutulosta vuonna 2014 oli 31,5 prosenttia (30,3). Maksutulon markkinaosuudella mitattuna OP Ryhmä on selvästi Suomen suurin vahinkovakuuttaja.

Etuasiakastalouksien määrä kasvoi vuodessa 22 000 taloudella 657 000:een (635 000), joista jo 75 prosenttia (73) on myös keskittänyt pankkiasiantinsa OP Ryhmään.

Korvauspalvelun kehittäminen on ollut keskeisimpiä vahinkovakuutuksen painopisteitä. Erityisesti sähköistä asiointia on kehitetty niin verkko- kuin mobiilipalveluissa. OP-mobiiliin lanseerattiin katsauskaudella uusi vahinkoilmoituspalvelu. Vahinkoilmoituksista jo yli 50 prosenttia tulee verkon kautta, vapaaehtoisii henkilövahinkoihin liittyvistä ilmoituksista jo yli 75 prosenttia.

Sähköisten palveluiden hyödyntäminen vahinkovakuutusasioiden hoitamisessa on lisääntynyt merkittävästi. Viimeisen 12 kuukauden aikana vakuutuspostinsa sähköisesti vastaanottavien asiakkaiden määrä on kasvanut yli 500 000 asiakkaaseen (317 000).

Tulos

Tulos ennen veroja kasvoi 144 miljoonaan euroon (133). Vakuutustekninen kannattavuus oli hyvä. Tuloslaskelmaan kirjatut sijoitusten nettotuotot kasvoivat 33 miljoonaa euroa. Tulos käyvin arvoin ennen veroja oli 78 miljoonaa euroa (172).

Vahinkovakuutuksen vakuutusvelan arvostusmallia muutettiin katsauskauden alussa siten, että eläkevastuiden diskonttokoron muutos huomioidaan jatkuvasti päivitettävänä eränä. Kesäkuun lopussa keskimääräinen diskonttokorko oli 2,35 prosenttia. Diskonttokoron lasku kasvatti korvauskuluja 32 miljoonaa euroa. Diskonttokoron muutos vaikuttaa uuden arvostusmallin mukaisesti myös operatiivisten tunnuslukujen laskentaan. Diskonttokoron muutos heikensi operatiivista yhdistettyä kulusuhdetta 4,7 prosenttiyksikköä.

Operatiivinen yhdistetty kulusuhde oli 87,8 prosenttia (84,5). Operatiiviset tunnusluvut eivät sisällä poistoja yrityskaupan yhteydessä syntyneistä aineettomista hyödykkeistä eivätkä laskuperustemuutoksia.

Vakuutusmaksutuotot

Milj. e	1-6/2015	1-6/2014	Muutos %
Henkilöasiakkaat	358	333	7,4
Yritysasiakkaat	295	291	1,6
Baltia	28	27	2,6
Yhteensä	681	651	4,6

Vakuutusmaksutuottojen kasvu henkilöasiakkaissa jatkui vahvana. Yritysasiakkaissa vakuutusmaksutuotot kasvoivat hieman talouden taantumasta huolimatta. Vertailuvuonna taantuma heijastui yritysasiakkaiden tuottokehitykseen erityisesti vuoden jälkipuoliskolla.

Korvauskulut ilman diskonttokoron laskua kasvoivat 2,4 % vertailukaudesta. Suurvahinkokehitys oli suotuisaa. Uusista omaisuuden ja toiminnan suurvahingoista aiheutuva korvausmeno oli vertailukautta pienempi. Tammi-kesäkuussa kirjattiin 36 uutta (48) omaisuuden ja toiminnan suurvahinkoa, joiden omalla vastuulla oleva korvausmeno oli yhteensä 26 miljoonaa euroa (39). Tähän luokkaan kuuluvat yli 0,3 miljoonan euron vahingot. Lakisääteisten eläkkeiden korvausvastuun muutos oli kuitenkin vertailukautta suurempi. Tammi-kesäkuussa eläkkeiden korvausvastuun muutos oli 5 miljoonaa euroa (3).

Muutokset aiempina vuosina tapahtuneisiin vahinkoihin, ilman diskonttokoron muutoksen vaikutusta, paransivat vakuusteknistä katetta 13 miljoonaa euroa (18). Operatiivinen vahinkosuhde oli 69,7 prosenttia (66,4). Operatiivinen riskisuhde ilman korvausten välillisiä hoitokuluja oli 64,2 prosenttia (60,2).

Liikekulut kasvoivat 5 prosenttia myynti- ja kannanhoitopalkkioiden kasvun johdosta ja olivat 6 miljoonaa euroa suuremmat kuin vertailukaudella. Keskusyhteisökonsernin uudelleenjärjestelyihin liittyen katsauskaudella tehtiin henkilöstökuluihin 3 miljoonan euron kertaluonteinen kuluvaraus. Operatiivinen liikekulusuhde oli 18,2 prosenttia (18,1). Operatiivinen toimintakulusuhde, joka sisältää myös korvausten välilliset hoitokulut, oli 23,7 prosenttia (24,2).

Operatiivinen vakuustekninen kate ja yhdistetty kulusuhde (CR)

	1-6/2015		1-6/2014	
	Kate milj. €	CR, %	Kate milj. €	CR, %
Henkilöasiakkaat	72	79,8	72	78,4
Yritysasiakkaat	9	96,8	24	91,8
Baltia	1	96,6	5	80,3
Yhteensä	83	87,8	101	84,5

Henkilöasiakkaissa kannattavuus säilyi hyvänä maksutuottojen kasvun ja suotuisan vahinkokehityksen jatkuessa. Yritysasiakkaissa diskonttokoron lasku heikensi kannattavuutta. Baltiassa kannattavuus heikkeni suurvahinkojen takia.

Sijoitustoiminta

Sijoitusten tuotot käyvin arvoin olivat 41 miljoonaa euroa (113) eli 1,3 prosenttia (3,4). Sijoitustoiminnan tuotto oli toisella vuosineljänneksellä negatiivinen pitkien korkojen nousun ja osakekurssien laskun seurauksena. Tulokseen kirjatut sijoitusten nettotuotot kasvoivat 106 miljoonaa euroon (74) myyntivoittojen kasvun seurauksena.

Sijoituskannan jakauma

%	30.6.2015	31.12.2014
Joukkolainat ja korkorahastot	76	73
Vaihtoehtoiset sijoitukset	1	1
Osakkeet	7	7
Pääomasijoitukset	3	3
Kiinteistöt	11	11
Rahamarkkinat	2	5
Yhteensä	100	100

Vahinkovakuutustoiminnan sijoituskanta oli kesäkuun lopussa 3 648 miljoonaa euroa (3 522). Korkosalkun luottoluokitusjakauma oli hyvä. Investointitasolle luokiteltujen sijoitusten osuus oli 94 prosenttia (94) ja 69 prosenttia (71) sijoituksista oli vähintään A- -luokitetuissa saamisissa. Korkosalkun jäljellä oleva keskimääräinen juoksuaika oli 5,6 vuotta (4,5) ja duraatio 5,2 vuotta (4,3).

Suorien joukkovelkakirjalainasijoitusten keskimääräinen tuotto eräpäivään instrumenttien hankintahinnalla laskettuna (running yield) oli 1,7 prosenttia (2,6).

Varallisuudenhoito

- Tulos ennen veroja kasvoi 128 miljoonaan euroon (102); tulos käyvin arvoihin oli 85 miljoonaa euroa (119).
- Hallinnoitavien varojen bruttomäärä kasvoi vuodessa 16 prosenttia ja oli kesäkuun lopussa 66 miljardia euroa.
- Sijoittaja- ja säästäjäasiakkaiden määrä kasvoi katsauskaudella 14 000:lla.
- Sijoitusrahastojen myynnistä 40 prosenttia (27) tehtiin sähköisissä kanavissa.

Varallisuudenhoidon avainlukuja

Milj. e	1–6/2015	1–6/2014	Muutos, %	1–12/2014
Nettopalkkiotuotot				
Rahastoista ja omaisuudenhoidosta	98	83	18,6	175
Henkivakuutuksesta	89	82	9,1	166
Kulut	81	67	20,7	133
josta kertyneet asiakasbonukset	11	9	30,7	18
Nettopalkkiotuotot yhteensä	106	98	9,2	208
Henkivakuutuksen riskiliikkeen nettotuotot	11	10	16,8	20
Henkivakuutuksen sijoitustoiminnan nettotuotot	63	52	22,3	47
Muut tuotot	2	2	16,9	1
Henkilöstökulut	17	17	3,2	32
Muut kulut	38	42	-8,8	80
Tulos ennen veroja	128	102	24,9	167
Käyvän arvon rahaston muutos, brutto	-43	17	-355,3	51
Tulos käyvin arvoihin ennen veroja	85	119	-28,6	218
Mrd. e				
	30.6.2015	30.6.2014		31.12.2014
Hallinnoitavat varat (brutto)				
Sijoitusrahastot	21,5	16,0	34,3	17,5
Instituutioasiakkaat	22,8	23,5	-3,2	23,5
Private Banking	13,6	10,7	26,1	12,8
Sijoitussidonnaiset vakuutusäästöt	8,5	6,8	24,0	7,6
Hallinnoitavat varat (brutto) yhteensä	66,3	57,1	16,1	61,3
Milj. e				
	1–6/2015	1–6/2014		1–12/2014
Nettomyynti				
Sijoittaja- ja säästäjäasiakkaat	382	314	21,9	674
Private Banking -asiakkaat	120	187	-35,9	1 411
Instituutioasiakkaat	-522	-43		454
Nettomyynti yhteensä	-20	457	-104,4	2 539
Markkinaosuus, %				
	30.6.2015	30.6.2014	Muutos, %	31.12.2014
Sijoitusrahastoista	22,0	19,4	2,6*	20,5

* Suhdeluvun muutoksena

Huhtikuussa alkanut pitkien korkojen nousu ja osakemarkkinoiden lisääntynyt epävarmuus heikensivät varallisuudenhoidon tuotteiden myyntiä hyvän ensimmäisen vuosineljänneksen jälkeen. Sijoittaja- ja säästäjäasiakkaiden piirissä nettomyynti kasvoi lähes 22 prosenttia edellisvuoteen verrattuna, mutta instituutioasiakkaiden negatiivinen nettomyynti pudotti katsauskauden nettomyynnin -20 miljoonaan euroon (457). Hallinnoitavien varojen bruttomäärä kasvoi katsauskaudella 8 prosenttia ja oli 66,3 miljardia euroa (61,3) Hallinnoitavat varat sisältävät 9,9 miljardia euroa OP Ryhmään kuuluvien yritysten varoja.

Sijoittaja- ja säästäjäasiakkaiden määrä kasvoi katsauskaudella 14 000:lla ja oli kesäkuun lopussa 769 000. Erityisesti säästäjän rahastoissa asiakasmäärä kehittyi hyvin, osuudenomistajien määrä kasvoi 31 000:lla vuodenvaihteesta.

Toukokuussa OP ilmoitti julkaisevansa osakerahastojensa hiilijalanjäljen ensimmäisenä toimijana Suomessa. Tämän tarkoituksena on edistää sijoitusalan kehittymistä entistä vastuullisempaan suuntaan ja nopeuttaa yhteiskunnan siirtymistä kohti vähähiilisempää tulevaisuutta. Samalla sijoittajille tarjoutuu mahdollisuus vertailla rahastoja myös päästöistä kertovilla tunnusluvuilla.

OP-Rahastojen riskikorjattu tuotto säilyi hyvänä katsauskaudella. OP-Rahastojen Morningstar-luokitus oli 3,13 (2,83).

Katsauskaudella jatkettiin varallisuudenhoidon sähköisen myynnin ja asiain kehittämistä. Sijoitusrahastojen myynnistä 40 prosenttia (27) tehtiin sähköisissä kanavissa.

Tulos

Tulos ennen veroja kasvoi 128 miljoonaan euroon (102). Tulos käyvän arvon rahaston muutoksen jälkeen oli 85 miljoonaa euroa (119).

Nettopalkkiotuotot kasvoivat 9 prosenttia vertailukaudesta hallinnoitavan varallisuuden kasvun myötä ja olivat 106 miljoonaa euroa (98). Nettopalkkiotuotot olivat 0,32 prosenttia (0,33) hallinnoitavien varojen bruttomäärästä.

Henkivakuutuksen sijoitustoiminnan tuotto käyvin arvoon oli 1,2 prosenttia (3,5). Sijoitustoiminnan tuotto oli toisella vuosineljänneksellä negatiivinen pitkien korkojen nousun ja osakekurssien laskun seurauksena. Henkivakuutuksen sijoitustoiminnan nettotuotot ilman vakuutusvelan korkoriskiä suojaavien johdannaisten tulosta ja laskuperustekorkokulua olivat 98 miljoonaa euroa (104).

Kulut olivat 4 miljoonaa euroa pienemmät kuin vertailukaudella. Henkilöstökulut olivat vertailukauden tasolla. Varallisuudenhoidon kulu-tuotto-suhde parani ja oli 42,6 prosenttia (49,7). Kulut olivat 0,14 prosenttia (0,17) hallinnoitavien varojen bruttomäärästä.

Vakuutusvelan diskonttauksessa käytetyn koron muutokseen on varauduttu suojaamalla riskiä korkojohdannaisilla. Vakuutusvelan kertyneet korkotäydennykset olivat katsauskauden lopussa 396 miljoonaa euroa (304). Korkotäydennyksistä 58 miljoonaa euroa (30) oli lyhytaikaisia, 12 kuukauden ajaksi tehtyjä korkotäydennyksiä.

Henkivakuutuksen sijoitusomaisuus ilman sijoitussidonnaisen vakuutuksen katteena olevaa omaisuutta oli 4 039 miljoonaa euroa (4 073). Investointitasolle luokiteltujen sijoitusten osuus korkosalkusta oli 96 prosenttia (92). Katsauskauden lopussa korkosijoitusten modifioitu duraatio oli 4,5 (3,3).

Sijoituskannan jakauma

%	30.6.2015	31.12.2014
Joukkolainat ja korkorahastot	78	68
Vaihtoehtoiset sijoitukset	7	6
Osakkeet ja osakerahastot	5	7
Kiinteistöt	6	6
Rahamarkkinat	3	12
Yhteensä	100	100

Muu toiminta

Muun toiminnan avainlukuja

Milj. e	1-6/2015	1-6/2014	Muutos, %	1-12/2014
Korkokate	-20	-13	57,5	-33
Kaupankäynnin nettotuotot	3	-5		-9
Sijoitustoiminnan nettotuotot	57	34	68,4	59
Muut tuotot	248	231	7,5	473
Kulut	283	276	2,5	524
Tulos ennen veroja	5	-30		-34

Mrd. e	30.6.2015	30.6.2014	Muutos, %	31.12.2014
Saamiset luottolaitoksilta	11	10	4,9	10
Sijoitusomaisuus	15	13	18,9	13
Velat luottolaitoksille	5	5	1,5	5
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	18	19	-6,7	17

Tulos

Muun toiminnan tulos ennen veroja oli 5 miljoonaa euroa (-30). Tulosta paransivat sijoitustoiminnan ja kaupankäynnin nettotuottojen kasvu. Kulut kasvoivat hieman vertailukaudesta.

Muun toiminnan korkokate oli -20 miljoonaa euroa (-13). Korkokatetta laskivat matalana jatkunut korkotaso, likvideettireserviin kuuluvien joukkolainojen luottoriskimarginaalien kaventuminen sekä tiukentuvaan likvideettisääntelyyn valmistautuminen. OP Ryhmän seniori-ehdoisen tukkuvarainhankinnan velkakirjojen keskimarginaali oli kesäkuun lopussa 41 korkopistettä (41).

Sijoitustoiminnan ja kaupankäynnin nettotuotot yhteensä kasvoivat 32 miljoonaa euroa 60 miljoonaan euroon (28) arvopapereiden myyntivoittojen seurauksena. Sijoitustoiminnan osinkotuotot supistuivat 13 miljoonaa euroa 10 miljoonaan euroon (24).

Muut tuotot kasvoivat 248 miljoonaan euroon (231) ja olivat 17 miljoonaa euroa suuremmat kuin vertailukaudesta. Muut tuotot ovat merkittävästi osin ryhmän sisäisiä palveluveloituksia, jotka esitetään liiketoimintasegmenttien kuluina.

Muun toiminnan kulut kasvoivat 7 miljoonaa euroa ja olivat 283 miljoonaa euroa (276). Henkilöstökulut kasvoivat 9 miljoonaa euroa 91 miljoonaan euroon (82). Katsauskaudella keskusyhteisökonsernin uudelleenjärjestelyihin liittyen tehtiin henkilöstökuluihin 5 miljoonan euron kertaluonteinen kuluvaraus. Henkilöstökulujen kasvua katsauskaudella selittää lisäksi henkilösivukulujen kasvu. Liiketoiminnan muita kuluja kasvattivat ryhmän sisäisiin omistajajärjestelyihin ja Vallilan toimitilojen uudelleenrakentamiseen liittyvät kertaluonteiset kuluerät, jotka olivat yhteensä 16 miljoonaa euroa. Vertailukaudesta liiketoiminnan muihin kuluihin kirjattiin Pohjola Pankin osakkeiden ostotarjoukseen liittyvä kertaluonteinen kuluerä 15 miljoonaa euroa.

OP Ryhmän rakenteessa tapahtuneet muutokset

OP Ryhmän tilinpäätökseen yhdistellään 186 osuuspankkia (181) konserniyhtiöineen, OP Osuuskunta -konserni ja Osuuspankkien Keskinäinen Vakuutusyhtiö. Katsauskaudella osuuspankkien määrää kasvatti aiemmin POP Pankki -ryhmään kuuluvien kuuden pankin liittyminen OP Ryhmään.

OP Ryhmän keskusyhteisön hallintoneuvosto on tehnyt periaatepäätöksen, jonka mukaan Helsingin OP Pankki Oyj muutetaan osuuspankiksi vuoden 2016 aikana. Uuden pankin nimeksi tulee OP Helsinki. Päätöksen myötä omistaja-asiakkuus OP Ryhmässä on mahdollista kaikkialla Suomessa.

OP Helsinki tulee suunnitelman mukaan kuulumaan tytäryhtiönä OP Ryhmän keskusyhteisökonserniin. Keskusyhteisöllä on jatkossakin merkittävä rooli uuden pankin pääomittamisessa, minkä vuoksi pankin säännöt on tarkoitettu rakentaa siten, että 2/3 määräysvallasta on OP Ryhmällä.

Edellä mainitut suunnitellut muutokset edellyttävät viranomaisten hyväksynnän.

Pohjola Pankki Oyj:n nimi vaihtuu 2016 alkuvuodesta. Pankin uudeksi nimeksi tulee OP Yrityspankki Oyj.

OP Ryhmän keskusyhteisökonsernin rakennejärjestelyjen ja organisaation juridisten rakenteiden toteutusvaihtoehtojen suunnittelu ja selvitystyö jatkuu. Suunnitelmissa on siirtää mm. vahinkovakuutus- ja varallisuudenhoitosegmentit pois Pohjola-konsernista ryhmän keskusyhteisön suoraan omistukseen. Varallisuudenhoidon siirto on tarkoitettu toteutettavaksi vuoden 2015 aikana. Samalla arvioidaan myös mahdollisuutta eriyttää OP Ryhmän keskuspankkitoiminnat, jotka tällä hetkellä ovat osana Pohjola Pankki Oyj:tä, omaksi OP Osuuskunnan täysin omistamaksi tytäryhtiöksi. Keskuspankkitoimintojen eriyttämisen ja vahinkovakuutuksen siirron tarkemmasta toteutustavasta tai aikataulusta ei ole tehty päätöksiä.

Osana ryhmän sisäisiä rakennejärjestelyjä OP Osuuskunta on kesäkuussa 2015 ostanut kaikki osuuspankkien ja Helsingin OP Pankki Oyj:n omistamat OP Henkivakuutus Oy:n ja OP-Korttiyhtiö Oyj:n osakkeet. Kauppojen myötä keskusyhteisökonserni omistaa täysimääräisesti OP Henkivakuutus Oy:n ja OP-Korttiyhtiö Oyj:n osakekannan.

OP Henkivakuutus Oy ja Aurum Sijoitusvakuutus Oy ovat hyväksyneet sulautumissuunnitelman, jonka mukaan Aurum Sijoitusvakuutus Oy sulautuu OP Henkivakuutus Oy:öön. Sulautuvan vakuutusosakeyhtiön vakuutuskaanta sekä muut varat ja velat siirtyvät selvitysmenettelyttä vastaanottavalle vakuutusosakeyhtiölle. Sulautumisen täytäntöönpanon rekisteröinnin suunniteltu ajankohta on 31.12.2015.

POP Pankki -ryhmään aiemmin kuuluneet Osuuspankki Poppia, Laihian Osuuspankki, Multian Osuuspankki, Petäjäveden Osuuspankki, Keiteleen Osuuspankki ja Tuusniemen Osuuspankki ovat päättäneet osuuskunnan kokouksissaan liittyä OP Ryhmään itsenäisinä osuuspankkeina. Pankeista on tullut 19.5.2015 virallisesti ryhmän jäsenpankkeja. Samalla pankkien asiakkaat ovat tulleet OP Ryhmän talletussuojan piiriin.

Sotkamon Osuuspankki on 31.5.2015 sulautunut Kainuun Osuuspankkiin.

Keiteleen Osuuspankki ja Pielaveden Osuuspankki ovat hyväksyneet sulautumissuunnitelman, jonka mukaan Keiteleen Osuuspankki sulautuu Pielaveden Osuuspankkiin, jonka toiminimi muutetaan Nilakan Seudun Osuuspankiksi. Sulautumisen täytäntöönpanon rekisteröinnin suunniteltu ajankohta on 30.4.2016.

Itä-Uudenmaan Osuuspankki ja Porvoon Osuuspankki ovat hyväksyneet sulautumissuunnitelman, jonka mukaan Itä-Uudenmaan Osuuspankki sulautuu Porvoon Osuuspankkiin, jonka toiminimi muutetaan Itä-Uudenmaan Osuuspankiksi. Sulautumisen täytäntöönpanon rekisteröinnin ajankohta oli 31.7.2015.

Mynämäen Osuuspankki ja Nousiaisten Osuuspankki ovat hyväksyneet sulautumissuunnitelman, jonka mukaan Mynämäen Osuuspankki sulautuu Nousiaisten Osuuspankkiin, jonka toiminimi muutetaan Mynämäen-Nousiaisten Osuuspankiksi. Sulautumisen täytäntöönpanon rekisteröinnin suunniteltu ajankohta on 31.8.2015.

Hartolan Osuuspankki, Sysmän Osuuspankki ja Etelä-Päijänteen Osuuspankki ovat 10.3.2015 hyväksyneet sulautumissuunnitelman, jonka mukaan Hartolan Osuuspankki ja Sysmän Osuuspankki sulautuvat Etelä-Päijänteen Osuuspankkiin, jonka toiminimi muutetaan Järvi-Hämeen Osuuspankiksi. Sulautumisen täytäntöönpanon rekisteröinnin suunniteltu ajankohta on 31.8.2015.

Myrskylän Osuuspankki ja Orimattilan Osuuspankki ovat hyväksyneet sulautumissuunnitelman, jonka mukaan Myrskylän Osuuspankki sulautuu Orimattilan Osuuspankkiin. Sulautumisen täytäntöönpanon rekisteröinnin suunniteltu ajankohta on 30.9.2015.

Pyhålaakson Osuuspankki ja Suomenselån Osuuspankki ovat hyväksyneet sulautumissuunnitelman, jonka mukaan Pyhålaakson Osuuspankki sulautuu Suomenselån Osuuspankkiin. Sulautumisen täytäntöönpanon rekisteröinnin suunniteltu ajankohta on 31.12.2015.

Ylivieskan Osuuspankki ja Kokkolan Osuuspankki ovat hyväksyneet sulautumissuunnitelman, jonka mukaan Ylivieskan Osuuspankki sulautuu Kokkolan Osuuspankkiin, jonka toiminimi muutetaan Keski-Pohjanmaan Osuuspankiksi. Sulautumisen täytäntöönpanon rekisteröinnin suunniteltu ajankohta on 31.12.2015.

Karkun Osuuspankki ja Tampereen Seudun Osuuspankki ovat hyväksyneet sulautumissuunnitelman, jonka mukaan Karkun Osuuspankki sulautuu Tampereen Seudun Osuuspankkiin. Sulautumisen täytäntöönpanon rekisteröinnin suunniteltu ajankohta on 31.10.2015.

Henkilöstö ja palkitseminen

OP Ryhmän palveluksessa oli katsauskauden lopussa 12 286 henkilöä (12 356). Henkilöstöä oli keskimäärin 12 239 (12 548). OP:n keskusyhteisössä ja osuuspankeissa sekä niiden tytäryhtiöissä tehdyt uudelleenjärjestelyt ja tehostamistoimenpiteet vähensivät henkilömäärää katsauskaudella. Henkilömäärä kasvoi 133:lla kuuden POP Pankin siirryessä OP Ryhmän jäsenpankeiksi 19.5.2015 alkaen.

Katsauskauden aikana OP Ryhmän palveluksesta siirtyi eläkkeelle 121 henkilöä (163). Eläkkeelle siirtyneiden keski-ikä oli 61,6 vuotta (61,8).

OP Ryhmän muuttuva palkitseminen jakautuu lyhyen aikavälin yrityskohtaiseen palkitsemiseen sekä ryhmätasoiseen pitkän aikavälin palkitsemiseen.

OP Ryhmän ryhmätasoinen pitkän aikavälin palkitsemisjärjestelmä muodostuu johdolle tarkoitettusta kannustinjärjestelmästä sekä muulle henkilöstölle tarkoitettusta henkilöstörahostosta.

Johdon pitkän aikavälin palkitsemisjärjestelmää päätettiin jatkaa uudella kolmen vuoden ansaintajaksolla vuosille 2014–2016. Lisäksi henkilöstölle suunnattu OP Ryhmän henkilöstörahoston palkitsemisjärjestelmä jatkuu vuoden ansaintajaksoin.

Kannustinjärjestelmiä laadittaessa on otettu huomioon finanssi- ja rahoitusalan palkitsemisjärjestelmiä koskeva sääntely. Palkitsemisjärjestelmä 2014–2016 noudattelee edellisen kolmivuotisen ansaintajakson pääperiaatteita.

Pitkän aikavälin tavoitemittareiksi OP Osuuskunnan hallintoneuvosto on asettanut OP Ryhmän tuloksen ennen veroja, ryhmän ydinvakavaraisuuden (CET1) ja keskittäjäasiakkaiden määrän kasvun. Ryhmätasoiset tavoitteet ovat yhtenevät sekä johdon kannustinjärjestelmässä että OP Ryhmän henkilöstörahostossa.

OP Osuuskunnan hallinto

OP Ryhmän keskusyhteisön (OP Osuuskunta) varsinainen osuuskunnan kokous pidettiin 19.3.2015. Erovuorossa olevien hallintoneuvoston jäsenten tilalle valittiin hallintoneuvostoon kaudeksi 2015–2018 seuraavat henkilöt: toimitusjohtaja Jari Anttila, tutkimus- ja kehitysjohtaja Ilmo Aronen, toimitusjohtaja Kalle Arvio, toimitusjohtaja Tapani Eskola, professori Jarna Heinonen, ekonomi Jorma Hyrskyluoto, lehtori Ulla Järvi, toiminnanjohtaja Jukka-Pekka

Kataja, toimitusjohtaja Simo Kauppi, johtaja Jaakko Kiander, maatalousyrittäjä Seppo Kietäväinen, rehtori Juha Kiiskinen, lehtori Jaakko Korkonen, toimitusjohtaja Tuomas Kupsala, toimitusjohtaja Petri Krohns, apulaisjohtaja Jukka Kääriäinen, johtaja Ari Mikkola, toimitusjohtaja Esko Mononen, hallintojohtaja Annukka Nikola, toimitusjohtaja Juha Pullinen, toimitusjohtaja Olli Tarkkanen sekä toimitusjohtaja Ari Väänänen. Lisäksi hallintoneuvoston jäsenyydestä eroa pyytäneen johtava hoitaja Marita Marttilan tilalle jäljellä olevaksi toimikaudeksi 2015–2017 valittiin lehtori Sirkka Keuru. Hallintoneuvostossa on kaikkiaan 34 jäsentä.

Hallintoneuvosto valitsi järjestäytymiskokouksessaan puheenjohtajakseen professori Jaakko Pehkosen. Varapuheenjohtajiksi valittiin lehtori Mervi Väisänen ja toimitusjohtaja Vesa Lehikoinen.

Hallintoneuvoston jäsen Jukka-Pekka Kataja on nimitetty maatalous- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikaisen erityisavustajaksi, minkä vuoksi hän on ilmoittanut toistaiseksi pidättävänsä osallistumasta OP Osuuskunnan hallintoneuvoston työhön 29.6.2015 alkaen.

OP Ryhmän tilintarkastajaksi valittiin KHT-yhteisö KPMG Oy Ab. KPMG Oy Ab:n nimeämänä päävastuullisena tilintarkastajana toimii KHT Rajja-Leena Hankonen.

OP Ryhmän tehostamisohjelma

OP Ryhmä päätti vuoden 2012 lopussa tehostamisohjelmasta, jonka tavoitteeksi on asetettu yhteensä 150 miljoonan euron vuotuiset kustannussäästöt vuoden 2015 loppuun mennessä.

Kesäkuun loppuun mennessä toteutetuilla toimenpiteillä on saavutettu noin 143 miljoonan euron vuosisäästöt. Tästä henkilöstösidonnaisten kulujen osuus on 55 miljoonaa euroa.

Investoinnit ja palvelukehittäminen

OP Osuuskunta tytäryhtiöineen vastaa OP Ryhmän palvelutoiminnan kehittämisestä. Palvelutoiminnan kehittämiseen liittyvistä kustannuksista merkittävä osa muodostuu ict-investoinneista ja niihin liittyvistä määrittelyistä.

OP Osuuskunta -konsernin kehittämiskustannukset olivat tammi–kesäkuussa 69 miljoonaa euroa (53). Nämä sisältävät lisenssimaksut, ostetut palvelut sekä OP Osuuskunta -konsernin aktivoitua omaa työtä.

Taseeseen aktivoituja ict-investointeja oli katsauskaudella 52 miljoonaa euroa (31). Investoinneista suurin osa kohdistui pankkitoimintaan.

OP Ryhmä aloitti vuonna 2012 Vallila-korttelin toimitilojen uudelleenrakentamisen. Ensimmäiset muutot uusiin toimitiloihin tehtiin jo katsauskaudella ja hanke valmistuu kokonaisuudessaan kesän 2015 aikana. Hankkeen tarkistettujen kokonaiskustannukset ovat noin 240 miljoonaa euroa. Katsauskauden loppuun mennessä toteutuneet kustannukset olivat yhteensä noin 220 miljoonaa euroa.

OP Ryhmän tuloslaskelma

Milj. e	Liite	1-6/2015	1-6/2014	Muutos, %	1-12/2014
Korkotuotot		1 264	1 333	-5	2 685
Korkokulut		753	828	-9	1 642
Korkokate ennen arvonalentumisia	5	511	505	1	1 043
Saamisten arvonalentumiset	6	37	33	11	88
Korkokate arvonalentumisten jälkeen		474	472	0	955
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot	7	342	308	11	589
Henkivakuutustoiminnan nettotuotot	8	148	121	23	197
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	9	374	360	4	707
Kaupankäynnin nettotuotot	10	63	55	15	88
Sijoitustoiminnan nettotuotot	11	66	46	43	74
Liiketoiminnan muut tuotot	12	25	23	9	52
Nettotuotot yhteensä		1 493	1 385	8	2 662
Henkilöstökulut		401	385	4	741
Muut hallintokulut		203	215	-5	414
Liiketoiminnan muut kulut		169	201	-16	401
Kulut yhteensä		774	801	-3	1 555
Palautukset omistaja-asiakkaille ja kertyneet asiakasbonukset		96	98	-2	195
Osuus pääomaosuusmenetelmällä käsiteltävien osakkuusyritysten tuloksesta		4	1		3
Kauden tulos ennen veroja		627	488	29	915
Tuloverot		156	216	-28	308
Kauden tulos		471	272	73	607
Jakautuminen, milj. e					
Omistajien osuus tilikauden tuloksesta		470	269	75	599
Määräysvallattomien omistajien osuus tilikauden tuloksesta		2	3		8
Yhteensä		471	272	73	607

OP Ryhmän laaja tuloslaskelma

Milj. e	1-6/2015	1-6/2014	Muutos, %	1-12/2014
Kauden tulos	471	272	73	607
Erät, joita ei siirretä tulosvaikutteisiksi				
Etuuspohjaisten eläkejärjestelyiden uudelleen määrittämisestä johtuvat voitot/(tappiot)	284	-64		-380
Erät, jotka saatetaan myöhemmin siirtää tulosvaikutteisiksi				
Käyvän arvon rahaston muutos				
Käypään arvoon arvostamisesta	-101	30		85
Rahavirran suojauksesta	-21	42		67
Muuntoerot	0	0	-96	0
Tuloverot				
Eristä, joita ei siirretä tulosvaikutteisiksi				
Etuuspohjaisten eläkejärjestelyiden uudelleen määrittämisestä johtuvista voitoista/(tappioista)	-57	13		76
Eristä, jotka saatetaan myöhemmin siirtää tulosvaikutteisiksi				
Käypään arvoon arvostamisesta	20	-6		-17
Rahavirran suojauksesta	4	-8		-13
Kauden laaja tulos	600	278		424
Jakautuminen, milj. e				
Omistajien osuus tilikauden tuloksesta	586	251		393
Määräysvallattomien omistajien osuus tilikauden tuloksesta	14	26		32
Yhteensä	600	278		424

OP Ryhmän tase

Milj. e	Liite	30.6.2015	30.6.2014	Muutos, %	31.12.2014
Käteiset varat		4 212	3 416	23	3 888
Saamiset luottolaitoksilta		539	588	-8	686
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat		988	514	92	427
Johdannaissopimukset		5 637	4 551	24	5 920
Saamiset asiakkailta		73 304	69 275	6	70 683
Vahinkovakuutustoiminnan varat	15	4 125	3 807	8	3 797
Henkivakuutustoiminnan varat	16	12 417	10 786	15	11 238
Sijoitusomaisuus		11 001	9 285	18	9 500
Pääomaosuusmenetelmällä käsiteltävät sijoitukset		69	54	27	56
Aineettomat hyödykkeet		1 349	1 332	1	1 332
Aineelliset hyödykkeet		829	752	10	781
Muut varat		1 556	1 664	-7	1 951
Verosaamiset		124	100	24	168
Varat yhteensä		116 149	106 124	9	110 427
Velat luottolaitoksille		2 037	1 194	71	1 776
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat		1	3	-55	4
Johdannaissopimukset		5 189	4 067	28	5 489
Velat asiakkaille		54 042	49 514	9	51 163
Vahinkovakuutustoiminnan velat	17	3 304	3 067	8	2 972
Henkivakuutustoiminnan velat	18	12 005	10 633	13	11 230
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	19	25 300	25 871	-2	24 956
Varaukset ja muut velat		3 806	3 316	15	3 447
Verovelat		872	981	-11	964
Lisäosuudet		173	375	-54	192
Velat, joilla on huonompi etuoikeus		1 026	888	16	1 020
Velat yhteensä		107 755	99 908	8	103 214
Oma pääoma					
OP Ryhmän omistajien osuus					
Osake- ja osuuspääoma		2 206	841		1 709
Osakepääoma		0	0		0
Jäsenosuudet		151	145	4	148
Tuotto-osuudet		2 055	696		1 561
Käyvän arvon rahasto	20	315	362	-13	425
Muut rahastot		2 308	2 179	6	1 996
Kertyneet voittovarot		3 491	2 753	27	3 014
Määräysvallattomien osuus		75	81	-7	69
Oma pääoma yhteensä		8 394	6 216	35	7 213
Velat ja oma pääoma yhteensä		116 149	106 124	9	110 427

OP Ryhmän oman pääoman muutoslaskelma

Milj. e	Osake- ja osuus- pääoma	Käyvän arvon rahasto**	Muut rahastot	Kertyneet voittovarot	Yhteensä	Määräysvallattomien omistajien osuus	Oma pääoma yhteensä
Oma pääoma 1.1.2014	339	328	2 739	4 218	7 625	100	7 724
Tilikauden laaja tulos	-	112	-	201	313	26	339
Kauden tulos	-	-	-	269	269	3	272
Muut laajan tuloksen erät	-	112	-	-68	44	23	67
Määräysvallattomilta omistajilta hankittu omistusosuus Pohjola Pankki Oyj:stä*	-199	-78	-512	-1 631	-2 421	-	-2 421
Osuuspääoman lisäys	701	-	-	-	701	-	701
Rahastosiirrot	-	-	26	-26	-	-	-
Voitonjako	-	-	-	-75	-75	-	-75
Osakeperusteiset maksut	-	-	-	-2	-2	-	-2
Muut	0	-	-74	69	-5	-45	-51
Oma pääoma 30.6.2014	841	362	2 178	2 753	6 135	81	6 216

Milj. e	Osake- ja osuus- pääoma	Käyvän arvon rahasto**	Muut rahastot	Kertyneet voittovarot	Yhteensä	Määräysvallattomien omistajien osuus	Oma pääoma yhteensä
Oma pääoma 1.1.2015	1 709	425	1 996	3 014	7 144	69	7 213
Tilikauden laaja tulos	-	-112	-	696	585	14	599
Kauden tulos	-	-	-	470	470	2	471
Muut laajan tuloksen erät	-	-112	-	227	115	12	127
POP Pankkien OP Ryhmään siirtymisen kertavaikutus	2	1	67	48	118	-	118
Osuuspääoman lisäys	495	-	-	-	495	-	495
Rahastosiirrot	-	-	245	-245	-	-	-
Voitonjako	-	-	-	-21	-21	-	-21
Muut	-	-	-	-1	-1	-8	-9
Oma pääoma 30.6.2015	2 206	315	2 308	3 491	8 319	75	8 394

* OP Osuuskunnan Pohjola Pankki Oyj:n osakkeita koskevan julkisen ostotarjouksen mukainen koko kauppahinta on vähennetty omasta pääomasta.

** Liite 20

OP Ryhmän rahavirtalaskelma

Milj. e	1-6/2015	1-6/2014
Liiketoiminnan rahavirta		
Kauden tulos	471	272
Oikaisut kauden tulokseen	935	-477
Liiketoiminnan varojen lisäys (-) tai vähennys (+)	-4 356	-2 315
Saamiset luottolaitoksilta	159	76
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	14	94
Johdannaispöytäkirjat	-20	20
Saamiset asiakkailta	-2 063	-1 167
Vahinkovakuutustoiminnan varat	-393	-259
Henkivakuutustoiminnan varat	-909	-435
Sijoitusomaisuus	-1 617	-319
Muut varat	471	-326
Liiketoiminnan velkojen lisäys (+) tai vähennys (-)	3 138	1 534
Velat luottolaitoksille	240	148
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat	-3	-1
Johdannaispöytäkirjat	19	40
Velat asiakkaille	2 183	-643
Vahinkovakuutustoiminnan velat	72	107
Henkivakuutustoiminnan velat	86	1 347
Varaukset ja muut velat	541	535
Maksetut tuloverot	-242	-72
Saadut osingot	58	67
A. Liiketoiminnan rahavirta yhteensä	4	-992
Investointien rahavirta		
Eräpäivään asti pidettävien rahavarojen lisäykset	-1	-
Eräpäivään asti pidettävien rahavarojen vähennykset	66	58
Tytäryritysten hankinnat hankintahetken rahavaroilla vähennettynä	-2	-1
Tytäryritysten myynnit myyntihetken rahavaroilla vähennettynä	0	0
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	-139	-94
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden luovutukset	3	3
B. Investointien rahavirta yhteensä	-73	-33
Rahoituksen rahavirrat		
Velat, joilla on huonompi etuoikeus, lisäykset	0	24
Velat, joilla on huonompi etuoikeus, vähennykset	0	-12
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat, lisäykset	15 808	28 517
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat, vähennykset	-15 957	-24 412
Osuus- ja osakepääoma, lisäykset	2 543	910
Osuus- ja osakepääoma, vähennykset	-2 085	-440
Maksetut osingot ja osuuspääoman korot	-30	-75
Määräysvallattomilta omistajilta hankittu osuus Pohjola Pankki Oyj:stä	-	-2 421
C. Rahoituksen rahavirta yhteensä	280	2 091
Rahavarojen nettomuutos (A+B+C)	212	1 066
POP Pankkien rahavarat	47	-
Rahavarojen muutos yhteensä	259	1 066
Rahavarat tilikauden alussa	4 176	2 476
Rahavarat tilikauden lopussa	4 436	3 542
Saadut korot	1 286	1 371
Maksetut korot	-829	-880
Rahavarat		
Käteiset varat*	4 242	3 430
Vaadittaessa maksettavat saamiset luottolaitoksilta	194	113
Yhteensä	4 436	3 542

*Josta vahinkovakuutustoiminnan käteisiä varoja 5 miljoonaa euroa (9) ja henkivakuutustoiminnan käteisiä varoja 25 miljoonaa euroa (5).

OP Ryhmän segmenttiraportointi

OP Ryhmän keskusyhteisökonsernin uusi organisaatio astui voimaan 1.10.2014. Uuden OP Ryhmän johtamisjärjestelmän perustan muodostavat kolme liiketoimintasegmenttiä: pankkitoiminta, vahinkovakuutus ja varallisuudenhoito. Organisaatioiden uudistamisen myötä segmenttiraportointiin on tehty seuraavat muutokset 1.1.2015 lähtien: Pohjola Pankki Oyj:n pankkiiriliiketoiminta on siirretty pois pankkitoiminnasta raportoitavaksi varallisuudenhoitosegmentissä. Lisäksi Pivo Wallet Oy, Checkout Finland Oy ja Osuuspankkien keskinäinen Vakuutusyhtiö (OVY) on siirretty pois pankkitoiminnasta raportoitavaksi muut toiminnot segmentissä. Muut toiminnot ovat liiketoimintasegmenttejä tukevia toimintoja. Segmentti-informaatio on oikaistu aikaisemmilta kausilta vastaamaan uutta segmenttijakoa. Siirroilla ei ole ollut olennaista vaikutusta segmenttiraportointiin.

Segmenttiraportointi noudattaa OP Ryhmän tilinpäätöksen laatimisperiaatteita. Segmenteille on kohdistettu ne tuotot, kulut, varat ja velat, joiden on katsottu välittömästi kuuluvan ja olevan järkevällä perusteella kohdistettavissa segmenteille. Ne tuotot, kulut, sijoitukset ja pääomat, joita ei ole kohdistettu segmenteille sekä segmenttien väliset konsernieliminoinnit raportoidaan sarakkeessa "Konsernieliminoinnit". Segmenttien tulosta ja kannattavuutta seurataan tulos ennen veroja tasolla.

Segmenttien pääomitus perustuu luottolaitoslain mukaiseen OP Ryhmän vakavaraisuuslaskelmaan. Vakavaraisuuslaskennan mukaiset pääomavaateet on jaettu toimintasegmenteille. Vähittäispankkitoiminnalle on kohdistettu pääomia siten, että Ydinvakavaraisuus (CET1) on 18 % (11 %). Vakuutustoiminnalle on kohdistettu pääomia siten, että Solvenssisuhde (SII) on 120 %. Pääomien allokoinnilla on vaikutusta segmentin maksamiin konsernin sisäisiin korkoihin.

Segmenttien tulos ja tase 1.1.–30.6.2015

Tuloslaskelma, milj. e	Pankki- toiminta	Vahinko- vakuutus	Varalli- suudenhoito	Muu toiminta	Konserni- eliminoinnit	OP Ryhmä
Korkotuotot	1 368	0	1	185	-290	1 264
Korkokulut	826	11	0	205	-290	753
Korkokate ennen arvonalentumisia	541	-11	1	-20	1	511
-josta sisäiset nettotulokset ennen veroja	-13	-10	1	23	0	0
Saamisten arvonalentumiset	37	0	-	0	0	37
Korkokate arvonalentumisten jälkeen	504	-11	1	-20	1	474
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot	-	333	-	-1	10	342
Henkivakuutustoiminnan nettotuotot	-	-	-	-	148	148
Henkivakuutuksen korko- ja riskiliikkeen nettotuotot	-	-	74	-	-74	0
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	349	-27	-	10	42	374
Palkkiotuotot rahastoista ja omaisuudenhoidosta	-	-	85	-	-85	0
Palkkiotuotot henkivakuutuksesta	-	-	89	-	-89	0
Palkkiokulut	-	-	-81	-	81	0
Kaupankäynnin nettotuotot	74	0	0	3	-13	63
Sijoitustoiminnan nettotuotot	11	-	0	57	-3	66
Liiketoiminnan muut tuotot	16	2	1	240	-233	25
Henkilöstökulut	240	53	17	91	0	401
Muut hallintokulut	180	59	20	131	-186	203
Liiketoiminnan muut kulut	97	42	18	61	-48	169
Palautukset omistaja-asiakkaille ja kertyneet asiakasbonukset	85	-	0	-	11	96
Osuus osakkuusyritysten tuloksesta	3	0	1	-	0	4
Tulos ennen veroja	356	144	128	5	-5	627
Tuloverot						156
Kauden voitto						471

Tase 30.6.2015, milj. e	Pankki- toiminta	Vahinko- vakuutus	Varalli- suudenhoito	Muu toiminta	Konserni- eliminoinnit	OP Ryhmä
Käteiset varat	132	0	-	4 080	-	4 212
Saamiset luottolaitoksilta	4 572	5	34	10 947	-15 019	539
Käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavat rahoitusvarat	1 083	-	-	-84	-11	988
Johdannaissopimukset	5 729	-	-	299	-391	5 637
Saamiset asiakkailta	73 947	-	0	558	-1 201	73 304
Vahinkovakuutustoiminnan varat	-	4 391	-	0	-266	4 125
Henkivakuutustoiminnan varat	-	-	12 752	-	-334	12 417
Sijoitusomaisuus	5 701	16	0	14 939	-9 656	11 001
Sijoitukset osakkuusyrityksissä	38	2	28	-	0	69
Aineettomat hyödykkeet	65	699	362	227	-3	1 349
Aineelliset hyödykkeet	496	50	9	287	-13	829
Muut varat	1 181	8	39	539	-211	1 556
Verosaamiset	54	7	13	26	25	124
Varat yhteensä	92 997	5 177	13 237	31 819	-27 081	116 149

Tase 30.6.2015, milj. e	Pankki- toiminta	Vahinko- vakuutus	Varalli- suudenhoito	Muu toiminta	Konserni- eliminoinnit	OP Ryhmä
Velat luottolaitoksille	11 481	-	-	5 086	-14 530	2 037
Käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavat rahoitusvelat	1	-	-	-	-	1
Johdannaissopimukset	5 274	-	-	294	-379	5 189
Velat asiakkaille	51 889	-	11	2 914	-772	54 042
Vahinkovakuutustoiminnan velat	-	3 331	-	-	-27	3 304
Henkivakuutustoiminnan velat	-	-	12 026	-	-21	12 005
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	8 813	-	-	17 567	-1 080	25 300
Varaukset ja muut velat	2 305	79	30	1 652	-261	3 806
Verovelat	410	86	76	293	7	872
Osuuspääoma	320	-	-	5 108	-5 255	173
Velat, joilla on huonompi etuoikeus	65	135	281	1 042	-497	1 026
Velat yhteensä	80 559	3 632	12 424	33 955	-22 815	107 755
Oma pääoma						8 394

Segmenttien tulos ja tase 1.1.–30.6.2014

Tuloslaskelma, milj. e	Pankki- toiminta	Vahinko- vakuutus	Varalli- suudenhoito	Muu toiminta	Konserni- eliminoinnit	OP Ryhmä
Korkotuotot	1 421	0	1	313	-402	1 333
Korkokulut	897	12	0	326	-407	828
Korkokate ennen arvonalentumisia	524	-12	1	-13	5	505
-josta sisäiset nettotulokset ennen veroja	-11	-11	1	21	0	0
Saamisten arvonalentumiset	32	-	-	-	1	33
Korkokate arvonalentumisten jälkeen	492	-12	1	-13	4	472
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot	-	312	-	-2	-3	308
Henkivakuutustoiminnan nettotuotot	-	-	-	-	121	121
Henkivakuutuksen korko- ja riskiliikkeen nettotuotot	-	-	61	-	-61	-
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	330	-19	-	14	35	360
Palkkiotuotot rahastoista ja omaisuudenhoidosta	-	-	71	-	-71	-
Palkkiotuotot henkivakuutuksesta	-	-	82	-	-82	-
Palkkiokulut	-	-	-67	-	67	-
Kaupankäynnin nettotuotot	60	0	0	-5	0	55
Sijoitustoiminnan nettotuotot	15	-	0	34	-3	46
Liiketoiminnan muut tuotot	17	5	0	219	-218	23
Henkilöstökulut	232	54	17	82	0	385
Muut hallintokulut	170	60	22	130	-167	215
Liiketoiminnan muut kulut	135	40	19	64	-56	201
Palautukset omistaja-asiakkaille ja kertyneet asiakasbonukset	89	-	0	-	9	98
Osuus osakkuusyritysten tuloksesta	0	0	1	0	0	1
Tulos ennen veroja	289	133	102	-30	-7	488
Tuloverot						216
Kauden voitto						272

Tase 30.6.2014, milj. e	Pankki- toiminta	Vahinko- vakuutus	Varalli- suudenhoito	Muu toiminta	Konserni- eliminoinnit	OP Ryhmä
Käteiset varat	144	0	-	3 272	-	3 416
Saamiset luottolaitoksilta	4 957	5	22	10 431	-14 827	588
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	579	-	-	-50	-15	514
Johdannaissopimukset	4 585	-	-	343	-376	4 551
Saamiset asiakkailta	69 998	-	-	406	-1 129	69 275
Vahinkovakuutustoiminnan varat	-	4 141	-	0	-334	3 807
Henkivakuutustoiminnan varat	-	-	11 418	-	-632	10 786
Sijoitusomaisuus	4 507	16	16	12 560	-7 814	9 285
Sijoitukset osakkuusyrityksissä	22	2	28	1	1	54
Aineettomat hyödykkeet	65	714	380	179	-5	1 332
Aineelliset hyödykkeet	507	53	9	195	-13	752
Muut varat	1 043	4	39	847	-269	1 664
Verosaamiset	54	4	4	17	22	100
Varat yhteensä	86 460	4 939	11 916	28 201	-25 392	106 124

Tase 30.6.2014, milj. e	Pankki- toiminta	Vahinko- vakuutus	Varalli- suudenhoito	Muu toiminta	Konserni- eliminoinnit	OP Ryhmä
Velat luottolaitoksille	10 857	-	-	5 010	-14 673	1 194
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat	3	-	-	-	-	3
Johdannaissopimukset	4 190	-	-	302	-425	4 067
Velat asiakkaille	47 995	-	-	2 462	-943	49 514
Vahinkovakuutustoiminnan velat	-	3 078	-	-	-10	3 067
Henkivakuutustoiminnan velat	-	-	10 681	-	-48	10 633
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	8 331	-	-	18 838	-1 299	25 871
Varaukset ja muut velat	2 419	55	28	984	-169	3 316
Verovelat	449	105	70	356	2	981
Osuuspääoma	517	-	-	3 491	-3 633	375
Velat, joilla on huonompi etuoikeus	193	50	91	967	-413	888
Velat yhteensä	74 954	3 287	10 869	32 411	-21 612	99 908
Oma pääoma						6 216

Liitetiedot

Liite 1. Laatumisperiaatteet

Osavuositarkastus 1.1.–30.6.2015 on laadittu IAS 34 -standardin (Osavuositarkastukset) ja konsernin vuoden 2014 tilinpäätöksessä esitettyjen laatumisperiaatteiden mukaan lukuun ottamatta jäljempänä kuvattuja laatumisperiaatteiden muutoksia.

Osavuositarkastus on tilintarkastamaton. Kaikki osavuositarkastuksen luvut on pyöristetty, joten yksittäisten lukujen yhteenlaskettu summa saattaa poiketa esitetystä summaluvusta.

Tilinpäätöksen laatumisperiaatteen muutos

Diskonnttokoron laskun vaikutuksen jaksotus

OP Ryhmässä on muutettu vahinkovakuutuksen vakuutusvelan arvostusmallia siten, että diskonnttokoron muutos huomioidaan yhtenä jatkuvasti päivitettävänä kirjanpidollisen arvion muuttujana. Aikaisemmin diskonnttokoron muutosta arvioitiin vuosineljänneksittäin, jolloin muutoksen vaikutus heikensi eri raportointikausien keskinäistä vertailukelpoisuutta. Muutoksen ansiosta 1.1.2015 alkaen diskonnttokoron muutokset arvioidaan kuukausittain ja niiden tulosvaikutukset jakaantuvat tasaisesti tilikaudelle antaen siten IFRS 4.22 mukaisesti luotettavampaa ja merkityksellisempää informaatiota ryhmän taloudellisesta tuloksesta. Koska kyseessä on kirjanpidollisen arvion muutos, vertailutietoja ei ole oikaistu. Vuoden 2015 alusta lukien diskonnttokoron muutos vaikuttaa myös operatiivisen yhdistetyn kulusuhteen (CR) laskentaan.

Vahinkovakuutuksen myyntipalkkiotuottojen ja -kulujen esittäminen

Konsernituloslaskelman esittämistapaa on muutettu vuoden 2015 alusta lähtien eräiden vahinkovakuutusliiketoimintaan liittyvien myynti- ja jälleenvakuutuslaskelmien käsittelyn osalta. Aikaisemmin liiketoiminnan muissa tuotoissa ja -kuluissa esitetyt erät on siirretty luonteensa mukaisesti esitettäväksi nettopalkkiotuottoihin. Lisäksi vahinkovakuutukseen liittyvät arvonalentumiset on siirretty vahinkovakuutustoiminnan nettotuottoihin. Myös aikaisemmin henkivakuutuksen liiketoiminnan muissa tuotoissa esitetyt hoitopalkkiot on siirretty esitettäväksi palkkiotuotoissa. Tehdyt muutokset yhtenäistävät vakuutustoimintaan liittyvien palkkioiden käsittelyä OP Ryhmässä ja antaa oikeamman kuvan erien luonteesta. Muutoksilla ei ole tulosvaikutusta eikä ne vaikuta segmenttiraportointiin. Muutoksia on sovellettu takautuvasti ja ne antavat luotettavampaa ja merkityksellisempää informaatiota ryhmän taloudellisesta tuloksesta.

Vaikutus konsernin tuloslaskelmaan 1.1.–31.12.2014

Milj. e	1.1.- 30.6.2014 (aiemmin esitetty)	Laatimis- periaatteen muutoksen vaikutus	1.1.- 30.6.2014 (oikaistu)	1.1.- 31.12.2014 (aiemmin esitetty)	Laatimis- periaatteen muutoksen vaikutus	1.1.- 31.12.2014 (oikaistu)
Korkotuotot	1 333		1 333	2 685		2 685
Korkokulut	828		828	1 642		1 642
Korkokate ennen arvonalentumisia	505		505	1 043		1 043
Saamisten arvonalentumiset	33		33	88		88
Korkokate arvonalentumisten jälkeen	472		472	955		955
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot	311	-3	308	593	-4	589
Henkivakuutustoiminnan nettotuotot	121		121	197		197
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	372	-12	360	727	-20	707
Kaupankäynnin nettotuotot	55		55	88		88
Sijoitustoiminnan nettotuotot	46		46	74		74
Liiketoiminnan muut tuotot	29	-6	23	64	-12	52
Nettotuotot yhteensä	1 405	-20	1 385	2 698	-37	2 662
Henkilöstökulut	385		385	741		741
Muut hallintokulut	215		215	414		414
Liiketoiminnan muut kulut	221	-20	201	437	-37	401
Kulut yhteensä	821	-20	801	1 592	-37	1 555
Palautukset omistaja-asiakkaille ja kertyneet asiakasbonukset	98		98	195		195
Osuus osakkuusyritysten tuloksesta	1		1	3		3
Kauden tulos ennen veroja	488		488	915		915
Tuloverot	216		216	308		308
Kauden tulos	272		272	607		607
Jakautuminen, milj. e						
Omistajien osuus tilikauden tuloksesta	269		269	599		599
Määräysvallattomien omistajien osuus tilikauden tuloksesta	3		3	8		8
Yhteensä	272		272	607		607

Johdon harkintaa edellyttävät laatimisperiaatteet ja arvioihin liittyvät keskeiset epävarmuustekijät

Saamisryhmäkohtainen arvonalentuminen

Saamisryhmäkohtainen arvonalentumismalli on uudistettu toukokuusta 2015 lähtien. Malli perustuu edelleen taloudellisen pääomavaateen laskennassa käytettävän tilastolliseen malliin. Taloudellisen pääomavaateen mallissa käytetyistä PD- ja LGD-estimaateista on purettu pitkän aikavälin suhdannesopeutusta, jotta ne vastaavat paremmin nykyistä suhdannevaihetta. Mallissa on muutettu tappion synnyttävän tapahtuman toteutumisen mittaustapaa, joka lasketaan uudessa mallissa ns. havainnointiviiveen avulla (aikaisemmin laskenta perustui historiallisiin toteutuneisiin tappioihin). Lisäksi saamisot on luokiteltu uudessa mallissa tarkemmin luottoriskiominaisuuksiltaan samankaltaisiin ryhmiin. Mallimuutos ei aiheuttanut olennaista muutosta saamisryhmäkohtaisen arvonalentumisen määrään.

Oman pääoman ehtoisten instrumenttien arvonalentuminen

OP Ryhmän aikaisempaa oman pääoman ehtoisten instrumenttien arvonalentumisen määrittämistä on tarkistettu toukokuusta 2015 lähtien. Arvonlennus kirjataan viimeistään silloin kun instrumenttikohtaisesti määritellyt enimmäisrajat pitkäaikaisuuskriteereille (keskimäärin 12 kk) tai 30 %:n merkittävyyskriteeri ylittyvät (aikaisemmin: keskimäärin 18 kk tai 40 %). Muutos lisäsi hieman oman pääoman ehtoisten instrumenttien arvonalentumisia ensimmäisellä vuosipuoliskolla.

Liite 2. OP Ryhmän rakenteessa tapahtuneet muutokset

Kuusi POP Pankkia eli Osuuspankki Poppia, Keiteleen Osuuspankki, Laihian Osuuspankki, Multian Osuuspankki, Petäjäveden Osuuspankki ja Tuusniemen Osuuspankki siirtyivät OP Ryhmän jäsenpankeiksi 19.5.2015 ja ne on yhdistelty siitä lähtien OP Ryhmän tilinpäätökseen. Yhdistelyn vaikutukset OP Ryhmän tuloslaskelmaan ja taseeseen 30.6.2015 on kuvattu alla olevissa taulukoissa. OP Ryhmän oma pääoma kasvoi yhdistelyn vaikutuksesta 118 miljoonaa euroa kun POP Pankkien omat pääomat luetaan osaksi OP Ryhmän laskentateknisen emoyhtiön omaa pääomaa. Toimintojen lopullinen yhdistäminen yhteisiin tietojärjestelmiin on vielä kesken.

Vaikutus tuloslaskelmaan	Muu OP Ryhmä	POP Pankit yhteensä	OP Ryhmä yhteensä
	1.1.–30.6. 2015	19.5.–30.6. 2015	1.1.–30.6. 2015
Milj. e	2015	2015	2015
Korkotuotot	1 262	1	1 264
Korkokulut	753	0	753
Korkokate ennen arvonalentumisia	510	1	511
Saamisten arvonalentumiset	37	0	37
Korkokate arvonalentumisten jälkeen	473	1	474
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot	342	-	342
Henkivakuutustoiminnan nettotuotot	148	-	148
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	374	0	374
Kaupankäynnin nettotuotot	63	0	63
Sijoitustoiminnan nettotuotot	66	0	66
Liiketoiminnan muut tuotot	24	0	25
Nettotuotot yhteensä	1 491	2	1 493
Henkilöstökulut	401	1	401
Muut hallintokulut	203	1	203
Liiketoiminnan muut kulut	169	1	169
Kulut yhteensä	772	2	774
Palautukset omistaja-asiakkaille ja kertyneet asiakasbonukset	96	-	96
Osuus osakkuusyritysten tuloksesta	4	-	4
Kauden tulos ennen veroja	627	0	627
Tuloverot	156	0	156
Kauden tulos	471	0	471

Vaikutus taseeseen	Muu OP Ryhmä	POP Pankit yhteensä	OP Ryhmä yhteensä
Milj. e	30.6.2015	30.6.2015	30.6.2015
Käteiset varat	4 208	4	4 212
Saamiset luottolaitoksilta	444	95	539
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	986	2	988
Johdannaissopimukset	5 633	4	5 637
Saamiset asiakkailta	72 661	643	73 304
Vahinkovakuutustoiminnan varat	4 125	-	4 125
Henkivakuutustoiminnan varat	12 417	-	12 417
Sijoitusomaisuus	10 869	131	11 001
Pääomaosuusmenetelmällä käsiteltävät sijoitukset	69	-	69
Aineettomat hyödykkeet	1 349	0	1 349
Aineelliset hyödykkeet	823	6	829
Muut varat	1 551	5	1 556
Verosaamiset	124	0	124
Varat yhteensä	115 258	892	116 149
Velat luottolaitoksille	2 009	27	2 037
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat	1	-	1
Johdannaissopimukset	5 186	3	5 189
Velat asiakkaille	53 346	696	54 042
Vahinkovakuutustoiminnan velat	3 304	-	3 304
Henkivakuutustoiminnan velat	12 005	-	12 005
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	25 288	12	25 300
Varaukset ja muut velat	3 794	12	3 806
Verovelat	866	6	872
Lisäosuudet	155	17	173
Velat, joilla on huonompi etuoikeus	1 026	-	1 026
Velat yhteensä	106 982	773	107 755
Oma pääoma			
OP Ryhmän omistajien osuus			
Osake- ja osuuspääoma	2 204	2	2 206
Osakepääoma	0	-	0
Jäsenosuudet	149	2	151
Tuotto-osuudet	2 055	-	2 055
Käyvän arvon rahasto	314	1	315
Muut rahastot	2 241	67	2 308
Kertyneet voittovarot	3 443	48	3 491
Määräysvallattomien osuus	75	-	75
Oma pääoma yhteensä	8 276	118	8 394
Velat ja oma pääoma yhteensä	115 258	892	116 149

Liite 3. OP Ryhmän tunnusluvut ja niiden laskentakaavat

	1-6/2015	1-6/2014	1-12/2014
Oman pääoman tuotto (ROE), %	12,2	7,9	8,1
Oman pääoman tuotto käyvin arvoin,%	15,5	8,0	5,7
Koko pääoman tuotto (ROA), %	0,84	0,53	0,57
Kulujen osuus tuotoista, %	50	56	56
Henkilöstö keskimäärin	12 239	12 663	12 548
josta kokoaikaisia	11 374	11 767	11 663
josta osa-aikaisia	865	896	885
Oman pääoman tuotto (ROE), %	$\frac{\text{Tilikauden tulos}}{\text{Oma pääoma (kauden alun ja lopun keskiarvo)}} \times 100$		
Oman pääoman tuotto käyvin arvoin, %	$\frac{\text{Tilikauden laaja tulos}}{\text{Oma pääoma (kauden alun ja lopun keskiarvo)}} \times 100$		
Koko pääoman tuotto (ROA), %	$\frac{\text{Kauden tulos}}{\text{Taseen loppusumma keskimäärin (kauden alun ja lopun keskiarvo)}} \times 100$		
Omavaraisuusaste, %	$\frac{\text{Oma pääoma}}{\text{Taseen loppusumma}} \times 100$		
Kulujen osuus tuotoista, %	$\frac{\text{Henkilöstökulut + muut hallintokulut + liiketoiminnan muut kulut}}{\text{Korkokate + vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot + henkivakuutustoiminnan nettotuotot + palkkiotuotot ja -kulut, netto + kaupankäynnin nettotuotot + sijoitustoiminnan nettotuotot + liiketoiminnan muut tuotot + osuus osakkuusyritysten tuloksesta}} \times 100$		
Ydinpääoma (CET1)*, %	$\frac{\text{Ydinpääoma (CET1)}}{\text{Riskipainotetut erät yhteensä}} \times 100$		
* Ydinpääoma (CET1) EU:n asetuksen 575/2103 artiklan 26 ja kokonaisriski artiklan 92 mukaisesti määriteltynä			
Tier 1 Vakavaraisuussuhde, %	$\frac{\text{Ensisijainen pääoma (Tier 1)}}{\text{Riskipainotetut erät yhteensä}} \times 100$		
Vakavaraisuussuhde, %	$\frac{\text{Omat varat yhteensä}}{\text{Riskipainotetut erät yhteensä}} \times 100$		
Rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetun lain mukainen vakavaraisuussuhde	$\frac{\text{Ryhmittymän omat varat yhteensä}}{\text{Ryhmittymän omien varojen vähimmäismäärä yhteensä}} \times 100$		
Taloudellisen pääoman tuotto, %	$\frac{\text{Tulos + asiakasbonukset verojen jälkeen (12 kk liukuva)}}{\text{Keskimääräinen taloudellinen pääoma}} \times 100$		

Vahinkovakuutus:

Yhdistetty kulusuhde (ilman perustekorkokulua), %	Vahinkosuhde + liikeykulusuhde Riskisuhde + toimintakulusuhde	
Vahinkosuhde (ilman perustekorkokulua), %	<u>Korvaukset ja korvausten hoitokulut</u> Vakuutusmaksutuotot (netto)	x 100
Liikeykulusuhde, %	<u>Liikeykulut + poistot/oikaisut yrityskaupan yhteydessä syntyneistä aineettomista hyödykkeistä</u> Vakuutusmaksutuotot (netto)	x 100
Riskisuhde (ilman perustekorkokulua), %	<u>Korvaukset pl. korvausten selvittelykulut</u> Vakuutusmaksutuotot (netto)	x 100
Operatiivinen yhdistetty kulusuhde	Operatiivinen vahinkosuhde + operatiivinen liikeykulusuhde Operatiivinen riskisuhde + operatiivinen toimintakulusuhde	
Operatiivinen riskisuhde (ilman perustekorkokulua), %	<u>Korvaukset pl. korvausten selvittelykulut ja laskuperustemuutokset</u> Vakuutusmaksutuotot pl. laskuperustemuutokset (netto)	x 100
Operatiivinen vahinkosuhde, %	<u>Korvauskulut pl. laskuperustemuutokset</u> Vakuutusmaksutuotot pl. laskuperustemuutokset (netto)	x 100
Operatiivinen liikeykulusuhde, %	<u>Liikeykulut</u> Vakuutusmaksutuotot pl. laskuperustemuutokset (netto)	x 100
Toimintakulusuhde, %	<u>Liikeykulut ja korvausten selvittelykulut</u> Vakuutusmaksutuotot (netto)	x 100
Operatiivinen toimintakulusuhde, %	<u>Liikeykulut ja korvausten selvittelykulut</u> Vakuutusmaksutuotot (netto) pl. laskuperustemuutokset	x 100
Vastuunkantokyky, %	<u>Vakavaraisuuspääoma</u> Vakuutusmaksutuotot	x 100
Solvenssisuhde, %*)	<u>Omat varat</u> Vakavaraisuuspääomavaatimus (SCR)	x 100

*) Solvenssi II -ehdotuksen mukainen

Henkivakuutus:

Liikekustannussuhde, %	<u>Liikeykulut ennen vakuutusten aktivoitujen hankintamenojen muutosta + korvausten selvittelykulut</u> Kuormitustulo	x 100
-------------------------------	--	-------

Liite 4. OP Ryhmän tuloskehitys vuosineljänneksittäin

Milj. e	2014			2015	
	4-6	7-9	10-12	1-3	4-6
Korkotuotot	682	692	660	644	620
Korkokulut	428	424	391	388	365
Korkokate	254	269	269	256	256
Saamisten arvonalentumiset	23	17	38	21	15
Korkokate arvonalentumisten jälkeen	231	252	231	234	240
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot	158	142	138	169	174
Henkivakuutustoiminnan nettotuotot	41	47	29	104	45
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	169	172	175	199	175
Kaupankäynnin nettotuotot	28	28	5	24	40
Sijoitustoiminnan nettotuotot	30	7	21	19	47
Liiketoiminnan muut tuotot	13	14	14	12	13
Henkilöstökulut	190	166	190	214	187
Muut hallintokulut	102	98	101	102	102
Liiketoiminnan muut kulut	98	98	102	82	87
Palautukset omistaja-asiakkaille ja kertyneet asiakasbonukset	49	49	48	46	51
Osuus osakkuusyritysten tuloksesta	1	0	2	4	0
Kauden tulos ennen veroja	231	251	176	320	308
Tuloverot	155	56	36	63	93
Kauden tulos	76	196	140	257	215
Muut laajan tuloksen erät					
Erät, joita ei siirretä tulosvaikutteisiksi					
Etuuspohjaisten eläkejärjestelyiden uudelleen määrittämisestä johtuvat voitot/(tappiot)	-15	-162	-153	-175	458
Erät, jotka saatetaan myöhemmin siirtää tulosvaikutteisiksi					
Käyvän arvon rahaston muutos					
Käypään arvoon arvostamisesta	54	14	41	152	-253
Rahavirran suojauksesta	22	17	7	7	-28
Muuntoerot	0	0	0	0	0
Tuloverot					
Eristä, joita ei siirretä tulosvaikutteisiksi					
Etuuspohjaisten eläkejärjestelyiden uudelleen määrittämisestä johtuvista voitoista/(tappioista)	3	32	31	35	-92
Eristä, jotka saatetaan myöhemmin siirtää tulosvaikutteisiksi					
Käypään arvoon arvostamisesta	-11	-3	-8	-30	51
Rahavirran suojauksesta	-4	-3	-1	-1	6
Kauden laaja tulos	125	91	56	245	355

Liite 5. Korkokate

Milj. e	1-6/2015	1-6/2014	Muutos, %	1-12/2014
Lainat ja saamiset	637	661	-4	1 328
Saamiset luottolaitoksilta ja keskuspankeilta	-1	4		4
Saamistodistukset	88	100	-12	198
Johdannaiset (netto)				
Kaupankäynnin johdannaiset	43	64	-33	133
Suojauslaskennan johdannaiset	34	42	-21	64
Rahavirran suojauksen tehoton osuus	-1	1		2
Velat luottolaitoksille	-2	-2	-22	-3
Velat asiakkaille	-78	-116	-33	-210
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	-183	-222	-17	-424
Huonomman etuoikeuden velat	-19	-18	6	-36
Pääomalainat	-3	-3	5	-6
Kaupankäynnin rahoitusvelat	0	0	-62	0
Muut (netto)	-3	-7	-62	-4
Korkokate ilman suojauslaskennan arvostuseriä	512	505	1	1 045
Suojaavat johdannaiset	-30	-80	-63	-121
Suojauskohteiden arvonmuutokset	29	80	-64	119
Korkokate	511	505	1	1 043

Liite 6. Saamisten arvonalentumiset

Milj. e	1-6/2015	1-6/2014	Muutos, %	1-12/2014
Luotto- tai takaustappioina poistetut saamiset	36	21	71	71
Palautukset poistetuista saamisista	-7	-6	-12	-13
Saamiskohtaisten arvonalentumisten lisäys	47	44	7	110
Saamiskohtaisten arvonalentumisten vähennys	-35	-28	-29	-87
Ryhmäkohtaiset arvonalentumiset	-3	2		7
Yhteensä	37	33	11	88

Liite 7. Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot

Milj. e	1-6/2015	1-6/2014	Muutos, %	1-12/2014
Vakuutusmaksutuotot, netto				
Vakuutusmaksutulo	940	924	2	1 393
Jälleenvakuuttajien osuus	-42	-47	10	-54
Vakuutusmaksuvastuun muutos	-234	-246	5	-29
Jälleenvakuuttajien osuus	18	20	-11	1
Yhteensä	681	651	5	1 310
Vahinkovakuutuskorvaukset, netto				
Maksetut korvaukset	399	419	-5	828
Jälleenvakuuttajien osuus	-12	-16	26	-29
Korvausvastuun muutos	40	-13		61
Jälleenvakuuttajien osuus	5	0		-15
Yhteensä	432	389	11	845
Vahinkovakuutuksen sijoitustoiminnan nettotuotot				
Koroista	22	30	-25	55
Osingoista	18	15	19	18
Kiinteistöistä	3	1		5
Myyntivoitoista ja -tappioista				
Saamistodistuksista	12	9	26	60
Osakkeista ja osuuksista	56	30	85	53
Lainoista ja saamisista	-	-		0
Kiinteistöistä	0	0	100	0
Johdannaisista	-1	-15	92	-22
Arvostusvoitoista ja -tappioista				
Saamistodistuksista	0	0	97	2
Osakkeista ja osuuksista	-1	0		-1
Lainoista ja saamisista	1	0		1
Kiinteistöistä	-1	2		2
Johdannaisista	9	-2		-2
Arvonalentumisista	-4	-1		-2
Muista	0	0	-52	1
Yhteensä	115	69	66	169
Diskonnttauksen purkautuminen	-20	-21	7	-41
Muut	-3	-3	-5	-5
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot	342	308	11	589

Liite 8. Henkivakuutustoiminnan nettotuotot

Milj. e	1-6/2015	1-6/2014	Muutos, %	1-12/2014
Vakuutusmaksutulo	709	597	19	1 230
Jälleenvakuuttajien osuus	-12	-11	-4	-23
Yhteensä	698	586	19	1 207
Korvauskulut				
Maksetut korvaukset	-417	-385	-8	-738
Korvausvastuun muutos	-2	-5	67	-9
Jälleenvakuuttajien osuus	5	4	42	9
Vakuutusvelan muutos				
Vakuutusmaksuvastuun muutos	-689	490		-168
Jälleenvakuuttajien osuus	2	1		1
Yhteensä	-1 100	104		-905
Muut	-28	-1 144	98	-1 215
Yhteensä	-431	-453	-5	-914
Henkivakuutuksen sijoitustoiminnan nettotuotot				
Koroista	23	26	-9	50
Osingoista	26	24	8	42
Kiinteistöistä	1	0		0
Myyntivoitoista ja -tappioista				
Saamistodistuksista	12	10	27	33
Osakkeista ja osuuksista	56	53	6	63
Lainoista ja saamisista	1	1	-26	1
Kiinteistöistä	0	0		0
Johdannaisista	-16	-3		249
Arvostusvoitoista ja -tappioista				
Saamistodistuksista	1	0		1
Osakkeista ja osuuksista	-	0		-1
Lainoista ja saamisista	0	0	17	1
Kiinteistöistä	1	2	-59	1
Johdannaisista	-66	156		40
Arvonalentumisista	-7	-5	-48	-13
Muista	0	1	-63	1
Sijoitussidonnaisten vakuutusten katteina oleva omaisuus				
Osakkeet ja osuudet				
Myyntivoitot ja -tappiot	191	38		81
Arvostusvoitot ja -tappiot	325	250	30	511
Muut	30	22	34	51
Yhteensä	579	574	1	1 111
Henkivakuutustoiminnan nettotuotot	148	121	23	197

Liite 9. Palkkiotuotot ja -kulut, netto

Milj. e	1-6/2015	1-6/2014	Muutos, %	1-12/2014
Palkkiotuotot				
Luotonannosta	103	107	-4	207
Talletuksista	3	3	-6	5
Maksuliikkeestä	123	115	8	238
Arvopapereiden välityksestä	12	12	2	23
Arvopapereiden liikkeeseenlaskusta	6	6	-5	11
Rahastoista	66	51	31	109
Omaisuuksienhoidosta ja lainopillisista tehtävistä	43	43	0	82
Vakuutusten välityksestä	41	42	-3	67
Takauksista	11	11	-3	22
Muista	46	46	0	95
Yhteensä	455	436	4	859
Palkkiokulut	80	76	6	152
Palkkiotuotot, netto	374	360	4	707

Liite 10. Kaupankäynnin nettotuotot

Milj. e	1-6/2015	1-6/2014	Muutos, %	1-12/2014
Myyntivoitot ja -tappiot				
Saamistodistuksista	0	6	-92	7
Osakkeista ja osuuksista	4	3	63	4
Johdannaisista	54	7		25
Arvonmuutokset				
Saamistodistuksista	-9	2		2
Osakkeista ja osuuksista	-1	0		1
Johdannaisista	1	26	-98	21
Osinkotuotot	0	0	-20	1
Valuuttatoiminnan nettotuotot	13	11	18	28
Yhteensä	63	55	15	88

Liite 11. Sijoitustoiminnan nettotuotot

Milj. e	1-6/2015	1-6/2014	Muutos, %	1-12/2014
Myytävissä olevista rahoitusvaroista				
Myyntivoitoista ja -tappioista				
Saamistodistuksista	18	10	78	15
Osakkeista ja osuuksista	36	6		23
Osinkotuotoista	13	26	-51	39
Arvonalentumistappioista	-1	-3	-84	-4
Jaksotettuun hankintamenoon arvostettavista				
Myyntivoitoista ja -tappioista	-1	1		0
Yhteensä	66	40	63	73
Sijoituskiinteistöjen nettotuotot				
Vuokratuotoista	21	21	-1	43
Vastike- ja hoitokuluista	-15	-16	8	-36
Arvonmuutoksista, myyntivoitoista ja -tappioista	-7	0		-6
Muista	0	0	-30	0
Yhteensä	0	6		1
Muut	-	0	-100	0
Sijoitustoiminnan nettotuotot	66	46	43	74

Liite 12. Liiketoiminnan muut tuotot

Milj. e	1-6/2015	1-6/2014	Muutos, %	1-12/2014
Tuotot omassa käytössä olevista kiinteistöistä ja toimitiloista	9	8	3	15
Muulla vuokrasopimuksella vuokralle annetun omaisuuden vuokratuotoista	2	2	22	3
Muut	14	13	10	33
Yhteensä	25	23	9	52

Liite 13. Rahoitusvarojen ja -velkojen luokittelu

Milj. e	Lainat ja saamiset	Eräpäivään asti pidettävät	Käypään arvoon tulosvaikuttavasti kirjattavat	Myytavissä olevat	Suojaavat johdannaiset	Yhteensä
Varat						
Käteiset varat	4 212	-	-	-	-	4 212
Saamiset luottolaitoksilta	539	-	-	-	-	539
Johdannaissopimukset	-	-	5 137	-	500	5 637
Saamiset asiakkailta	73 304	-	-	-	-	73 304
Vahinkovakuutustoiminnan varat	781	-	176	3 168	-	4 125
Henkivakuutustoiminnan varat	211	-	8 543	3 663	-	12 417
Saamistodistukset	-	126	916	9 787	-	10 829
Osakkeet ja osuudet	-	-	72	560	-	632
Muut rahoitusvarat	1 556	-	-	-	-	1 556
Rahoitusvarat	80 602	126	14 844	17 179	500	113 250
Muut kuin rahoitusinstrumentit						2 899
Yhteensä 30.6.2015	80 602	126	14 844	17 179	500	116 149
Yhteensä 30.6.2014	78 612	213	11 808	14 865	627	106 124
Yhteensä 31.12.2014	80 915	191	13 620	15 129	572	110 427

Milj. e	Käypään arvoon tulosvaikuttavasti kirjattavat	Muut velat	Suojaavat johdannaiset	Yhteensä
Velat				
Velat luottolaitoksille	-	2 037	-	2 037
Kaupankäynnin rahoitusvelat (pl. johdannaiset)	1	-	-	1
Johdannaissopimukset	4 854	-	335	5 189
Velat asiakkaille	-	54 042	-	54 042
Vahinkovakuutustoiminnan velat	2	3 303	-	3 304
Henkivakuutustoiminnan velat	8 447	3 558	-	12 005
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	-	25 300	-	25 300
Velat, joilla huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	-	1 026	-	1 026
Muut rahoitusvelat	-	3 138	-	3 138
Rahoitusvelat	13 305	92 403	335	106 043
Muut kuin rahoitusvelat				1 712
Yhteensä 30.6.2015	13 305	92 403	335	107 755
Yhteensä 30.6.2014	10 609	88 969	330	99 908
Yhteensä 31.12.2014	12 630	90 198	386	103 214

Yleiseen liikkeeseen laskettuihin velkakirjoihin sisältyvät joukkovelkakirjalainat on arvostettu kirjanpidossa jaksotettuun hankintamenoon. Näille velkakirjoille markkinoilta saatavilla olevan informaation ja vakiintuneiden arvostusmenetelmien avulla arvioitu käypä arvo maaliskuun lopussa oli n. 382 miljoonaa euroa kirjanpitoarvoa suurempi. Huonommalla etuoikeudella olevat velat on arvostettu jaksotettuun hankintamenoon. Näiden käyvät arvot ovat jaksotettua hankintamenoa suuremmat, mutta luotettavien käypien arvojen määrittämiseen liittyy epävarmuutta.

Liite 14. Toistuvasti käypään arvoon arvostettujen rahoitusinstrumenttien ryhmittely arvostusmenetelmän mukaisesti

Varojen käyvät arvot 30.6.2015, milj. e	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat				
Pankkitoiminta	521	467	-	988
Vahinkovakuutustoiminta	-	9	-	9
Henkivakuutustoiminta*	6 459	1 934	-	8 392
Johdannaissopimukset				
Pankkitoiminta	5	5 479	153	5 637
Vahinkovakuutustoiminta	0	6	-	7
Henkivakuutustoiminta	-	50	-	50
Myytavissä olevat				
Pankkitoiminta	7 941	2 391	15	10 347
Vahinkovakuutustoiminta	1 623	1 267	278	3 168
Henkivakuutustoiminta	1 957	1 321	385	3 663
Yhteensä	18 506	12 924	831	32 261

*Sisältää 8 390 milj. e sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevien sijoitusten käyvät arvot, jotka jakaantuvat 6 458 milj. e tasolle 1 ja 1 932 milj. e tasolle 2.

Varojen käyvät arvot 31.12.2014, milj. e	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat				
Pankkitoiminta	183	244	0	427
Vahinkovakuutustoiminta	-	7	-	7
Henkivakuutustoiminta*	7 202	289	7	7 499
Johdannaissopimukset				
Pankkitoiminta	7	5 711	202	5 920
Vahinkovakuutustoiminta	1	11	-	12
Henkivakuutustoiminta	-	66	-	66
Myytavissä olevat				
Pankkitoiminta	6 631	2 150	27	8 807
Vahinkovakuutustoiminta	1 546	1 156	258	2 960
Henkivakuutustoiminta	1 944	1 076	341	3 362
Yhteensä	17 514	10 710	835	29 060

*Sisältää 7 492 milj. e sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevien sijoitusten käyvät arvot, jotka jakaantuvat 7 202 milj. e tasolle 1 ja 289 milj. e tasolle 2.

**Velkojen käyvät arvot 30.6.2015,
milj. e**

	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat				
Pankkitoiminta	-	1	-	1
Henkivakuutustoiminta*	6 480	1 940	-	8 420
Johdannaissopimukset				
Pankkitoiminta	47	5 055	88	5 189
Vahinkovakuutustoiminta	0	2	-	2
Henkivakuutustoiminta	-	28	-	28
Yhteensä	6 526	7 026	88	13 640

**Velkojen käyvät arvot 31.12.2014,
milj. e**

	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat				
Pankkitoiminta	-	4	-	4
Vahinkovakuutustoiminta	-	-	-	-
Henkivakuutustoiminta*	7 223	290	-	7 513
Johdannaissopimukset				
Pankkitoiminta	57	5 303	130	5 489
Vahinkovakuutustoiminta	2	0	-	2
Henkivakuutustoiminta	-	8	-	8
Yhteensä	7 282	5 604	130	13 016

*Sisältää sijoitussidonnaisten vakuutusten ja sijoitussidonnaisten sijoitussopimusten velkojen käyvät arvot.

Taso 1: Noteeratut markkinahinnat

Hierarkiatason 1 ryhmitellyt erät koostuvat suurimmissa pörssiissä listatuista osakkeista, noteeratuista yritysten velkapapereista, vähintään luottoluokituksen A- omaavien valtioiden ja rahoituslaitosten velkapapereista sekä pörssijohdannaisista. Kyseisten instrumenttien käypä arvo määräytyy toimivilta markkinoilta saatavien noteerausten perusteella.

Taso 2: Arvostusmenetelmät havainnoitavissa olevia syöttötietoja varten

Arvostusmenetelmät, jotka perustuvat luotettaviin laskentaparametreihin. Hierarkiatason 2 luokiteltujen instrumenttien käyväällä arvolla tarkoitetaan arvoa, joka on johdettavissa rahoitus-välineen osien tai vastaavien rahoitusvälineiden markkina-arvosta; tai arvoa, joka on lasketta-vissa rahoitusmarkkinoilla yleisesti hyväksytyillä arvostusmalleilla ja -menetelmillä, jos markkina-arvo on niiden avulla luotettavasti arvioitavissa. Tähän hierarkia-tasoon on luokiteltu Pohjola-konsernin OTC-johdannaiset, valtion velkasitoumukset, yritysten ja rahoituslaitosten velka-paperit, osto- ja takaisinmyyntisopimukset (repo) sekä lainaksi annetut tai saadut arvopaperit.

Taso 3: Arvostusmenetelmät ei havainnoitavissa olevia syöttötietoja käyttäen

Arvostusmenetelmät, joiden laskentaparametreihin sisältyy erityistä epävarmuutta. Hierarkiatason 3 luokitellut instrumentit arvostetaan hinnoittelumalleilla, joiden laskentaparametreihin sisältyy epävarmuutta. Kyseiseen taseryhmään sisällytetään kompleksisemmat OTC-johdannaiset, tietyt private equity sijoitukset, epälikvidit lainat, strukturoidut lainat ml. arvopaperistetut lainat ja strukturoidut velkakirjat sekä hedge-rahastot. Usein tason 3 käypä arvo perustuu kolmannelta osapuolelta saatavaan hintatietoon.

Siirrot käyvän arvon arvostuksen tasojen välillä

Siirrot eri hierarkiatasojen välillä katsotaan tapahtuneen siirron aiheuttaman tapahtuman tai olosuhteiden muutoksen toteutumispäivänä.

Vuoden 2015 aikana on siirretty joukkolainoja 19,5 miljoonaa euroa tasosta 1 tasoon 2 ja 19,8 miljoonaa euroa tasosta 2 tasoon 1 luottoluokitusten muutosten vuoksi.

Arvostusmenetelmät, joiden laskentaparametreihin sisältyy epävarmuutta (Taso 3)

Erittely rahoitusvaroista ja rahoitusveloista

	Käypään arvoon tulosvaikuttei- sesti kirjattavat		Johdannais- sopimukset		Myytävässä olevat		Varat yhteensä
	Pankki- toiminta	Vakuutus- toiminta	Pankki- toiminta	Vakuutus- toiminta	Pankki- toiminta	Vakuutus- toiminta	
Rahoitusvarat, milj. e							
Avaava tase 1.1.2015	0	7	202	-	27	599	835
Tuloslaskelman nettotuotot	0	-	-49	-	2	-39	-86
Laajan tuloslaskelman nettotuotot	-	-	-	-	-1	47	46
Hankinnat	-	-	-	-	-1	95	94
Myynnit	-	-	-	-	-13	-40	-52
Lyhennykset	-	-7	-	-	-	-	-
Päätävä tase 30.6.2015	-	0	153	-	15	663	831

	Käypään arvoon tulosvaikuttei- sesti kirjattavat		Johdannais- sopimukset		Velat yhteensä
	Pankki- toiminta	Vakuutus- toiminta	Pankki- toiminta	Vakuutus- toiminta	
Rahoitusvelat, milj. e					
Avaava tase 1.1.2015	-	-	130	-	130
Tuloslaskelman nettotuotot	-	-	-42	-	-42
Päätävä tase 30.6.2015	-	-	88	-	88

Erittely nettotuotoista tuloslaskelmaerittäin 30.6.2015

Milj. e	Korkokate tai Kaupan- käynnin netto- tuotot	Sijoitustoiminnan netto- tuotot	Vahinko- vakuutus- toiminnan netto- tuotot	Henki- vakuutus- toiminnan netto- tuotot	Laaja tulos- laskelma / Käyvän arvon rahaston muutos	Nettotuotot tilikauden lopussa hallussa olevista varoista ja veloista
Realisoitumattomat nettotuotot	-7	2	13	35	46	89
Nettotuotot tilikaudelta	-7	2	-11	20	46	50

Hierarkiatason 3 johdannaiset ovat asiakkaiden tarpeisiin strukturoituja johdannaisia, joiden markkinariski on katettu vastaavalla johdannaisopimuksella. Tason 3 johdannaiset liittyvät Pohjolan liikkeeseen laskemiin strukturoituihin jvk-lainoihin, joiden tuotto määräytyy kytketyn johdannaisen arvonkehityksen perusteella. Näiden kytkettyjen johdannaisien arvonmuutosta ei ole esitetty yllä olevassa taulukossa.

Arvostustekijöiden muutokset

Luokitteluja hierarkiatasojen välillä ei ole muutettu vuoden 2015 aikana.

Liite 15. Vahinkovakuutustoiminnan varat

Milj. e	30.6.2015	30.6.2014	Muutos, %	31.12.2014
Sijoitukset				
Lainat ja muut saamiset	13	26	-49	14
Osakkeet ja osuudet	455	437	4	463
Kiinteistöt	161	152	5	161
Saamistodistukset	2 536	2 237	13	2 297
Johdannaissopimukset	7	1		12
Muut osuudet	186	264	-30	207
Yhteensä	3 358	3 118	8	3 154
Muut varat				
Siirtosaamiset ja maksetut ennakot	29	31	-6	33
Muut				
Ensivakuutustoiminta	507	441	15	404
Jälleenvakuutustoiminta	130	131	-1	100
Rahat ja pankkisaamiset	5	9	-43	41
Muut saamiset	97	77	25	66
Yhteensä	768	689	11	643
Vahinkovakuutustoiminnan varat	4 125	3 807	8	3 797

Liite 16. Henkivakuutustoiminnan varat

Milj. e	30.6.2015	30.6.2014	Muutos, %	31.12.2014
Sijoitukset				
Lainat ja muut saamiset	49	66	-26	59
Osakkeet ja osuudet	913	1 197	-24	1 160
Kiinteistöt	101	108	-7	101
Saamistodistukset	2 752	2 191	26	2 209
Johdannaissopimukset	50	216	-77	66
Yhteensä	3 865	3 779	2	3 594
Sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevat sijoitukset				
Osakkeet, osuudet ja muut sijoitukset	8 390	6 878	22	7 492
Muut varat				
Siirtosaamiset ja maksetut ennakot	54	45	20	49
Muut				
Ensivakuutustoiminta	3	3	11	11
Jälleenvakuutustoiminta	80	77		79
Rahat ja pankkisaamiset	25	5		13
Yhteensä	162	130	25	153
Henkivakuutustoiminnan varat	12 417	10 786	15	11 238

Liite 17. Vahinkovakuutustoiminnan velat

Milj. e	30.6.2015	30.6.2014	Muutos, %	31.12.2014
Korvausvastuu				
Eläkeuotoinen korvausvastuu	1 340	1 261	6	1 316
Muu korvausvastuu	920	847	9	886
Korkotäydennys*	-4			12
Yhteensä	2 257	2 108	7	2 213
Vakuutusmaksuvastuu	758	739	3	523
Muut velat	290	220	32	235
Yhteensä	3 304	3 067	8	2 972

*Vakuutusvelan suojien arvo.

Liite 18. Henkivakuutustoiminnan velat

Milj. e	30.6.2015	30.6.2014	Muutos, %	31.12.2014
Sijoitussidonnaisten vakuutusten velka	6 904	5 623	23	6 164
Sijoitussopimukset	1 516	1 243	22	1 349
Vakuutusvelka	3 528	3 519	0	3 649
Muut velat	57	247	-77	68
Yhteensä	12 005	10 633	13	11 230

Vakuutusvelan korkotäydennykset olivat katsauskauden lopussa 396 miljoonaa euroa (533). Yhden prosenttiyksikön nousu korkotasossa pienentää vakuutusvelan arvoa 236 miljoonaa euroa.

Liite 19. Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat

Milj. e	30.6.2015	30.6.2014	Muutos, %	31.12.2014
Joukkovelkakirjalainat	11 676	10 662	10	10 100
Asuntovakuudelliset joukkovelka- kirjalainat (covered bonds)	6 749	7 919	-15	7 811
Sijoitustodistukset, yritys- todistukset ja ecp:t	6 861	7 254	-5	7 031
Muut	15	36	-60	14
Yhteensä	25 300	25 871	-2	24 956

Liite 20. Käyvän arvon rahasto verojen jälkeen

Myytävissä olevat rahoitusvarat					
Milj. e	Saamis- todistukset	Osakkeet ja osuudet ja rahastot	Rahavirran suojaus	Yhteensä	
Avaava tase 1.1.2014	63	238	27	328	
Käyvän arvon muutokset	132	60	64	255	
Tuloslaskelmaan siirretyt myyntivoitot	-15	-85	-	-100	
Tuloslaskelmaan siirretyt arvonalennukset	0	0	-	0	
Siirrot korkokatteeseen	-	-	-15	-15	
Määräysvallattomilta omistajilta hankittu omistusosuus Pohjola Pankki Oyj:stä	-25	-65	-7	-97	
Laskennalliset verot	-18	18	-8	-9	
Päättävä tase 30.6.2014	136	165	60	362	

Myytävissä olevat rahoitusvarat					
Milj. e	Saamis- todistukset	Osakkeet ja osuudet ja rahastot	Rahavirran suojaus	Yhteensä	
Avaava tase 1.1.2015	139	206	80	425	
Käyvän arvon muutokset	-81	89	-7	0	
Tuloslaskelmaan siirretyt myyntivoitot	-18	-112	-	-130	
Tuloslaskelmaan siirretyt arvonalennukset	0	5	-	5	
Siirrot korkokatteeseen	-	-	-15	-15	
POP Pankkien OP Ryhmään siirtymisen kertavaikutus	0	1	1	2	
Laskennalliset verot	20	3	4	28	
Päättävä tase 30.6.2015	60	192	63	315	

Käyvän arvon rahasto ennen veroja oli 393 miljoonaa euroa (531) ja siihen liittyvä laskennallinen verovelka oli 78 miljoonaa euroa (106). Katsauskauden lopussa käyvän arvon rahastossa oli oman pääoman ehtoisten instrumenttien positiivisia arvonmuutoksia yhteensä 298 miljoonaa euroa (315) ja negatiivisia arvonmuutoksia yhteensä 10 miljoonaa euroa (15).

Negatiivinen käyvän arvon rahasto purkautuu omaisuuden arvonnousujen ja tulosvaikutteisten arvonalentumiskirjausten kautta.

Liite 21. Arvonalentumiset ja ongelmasaamiset

Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta sekä arvonalentumiset, milj. e

	30.6.2015	31.12.2014
Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta (brutto)	74 339	71 851
Arvonalentumiset yhteensä, josta	497	483
Saamiskohtaiset	435	417
Saamisryhmäkohtaiset	62	65
Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta (netto)	73 843	71 369

Ongelmasaamiset 30.6.2015, milj. e	Terveet ("performing") saamiset luottolaitoksilta (brutto)	Järjestämättömät ("non-performing") saamsiet luottolaitoksilta ja asiakkailta (brutto)	Saamiset luotto-laitoksilta ja asiakkailta yhteensä (brutto)	Saamis-kohtaiset arvonalentu miset	Saamiset luotto-laitoksilta ja asiakkailta (netto)
Yli 90 pv. erääntyneet		561	561	271	289
Maksukyvyttömäksi luokitellut		593	593	127	466
Lainanhoitojoustot					
Uudelleen neuvotellut	1 063	203	1 266	37	1 229
Yhteensä	1 063	1 357	2 420	435	1 985

Ongelmasaamiset 31.12.2014, milj. e	Terveet ("performing") saamiset luottolaitoksilta (brutto)	Järjestämättömät ("non-performing") saamsiet luottolaitoksilta ja asiakkailta (brutto)	Saamiset luotto-laitoksilta ja asiakkailta yhteensä (brutto)	Saamis-kohtaiset arvonalentu miset	Saamiset luotto-laitoksilta ja asiakkailta (netto)
Yli 90 pv. erääntyneet		511	511	241	270
Maksukyvyttömäksi luokitellut		507	507	149	358
Lainanhoitojoustot					
Uudelleen neuvotellut	836	205	1 041	27	1 014
Yhteensä	836	1 223	2 059	417	1 642

Tunnusluku, %

	30.6.2015	31.12.2014
Saamiskohtaiset arvonalentumiset, % ongelmasaamisista	18,0 %	20,3 %

Yli 90 pv erääntyneenä saamisena raportoidaan sellaisen saamisen jäljellä oleva pääoma, jonka korko tai pääoma on ollut erääntyneenä ja maksamatta yli kolme kuukautta. Maksukyvyttöminä sopimuksina raportoidaan kahden heikoimman luottoluokan (11–12) omaavat sopimukset. Lainanhoitojoustoina raportoidaan saamiset, joiden ehtoja on neuvoteltu uudelleen asiakkaan heikentyneestä maksukyvyvystä johtuen. Uudelleen neuvoteltujen saamisten lainaehtoja on helpotettu asiakkaan taloudellisista vaikeuksista johtuen esimerkiksi myöntämällä lyhennysvapaa, jonka kesto on 6–12 kk. Aikaisemmin ongelmasaamisissa raportoidut ns. alihintaiset saamiset ja nollakorkoiset on poistettu lainanhoitojouston määritelmästä.

Liite 22. Omat varat ja vakavaraisuus

Omat varat ja vakavaraisuus on esitetty EU:n vakavaraisuusasetuksen (EU 575/2013) (CRR) mukaisesti.

Omat varat ja vakavaraisuus, milj. e	30.6.2015	30.6.2014	Muutos-%	31.12.2014
OP Ryhmän oma pääoma	8 394	6 216	35	7 213
Poistetaan vakuutusyhtiöiden vaikutus omasta pääomasta	-57	-403	86	-40
Käyvän arvon rahasto, rahavirran suojaus	-63	-60	-4	-80
Lisäosuuspääomat, joihin sovelletaan siirtymäsäännöstä	165	375		192
Ydinpääoma (CET1) ennen vähennyksiä	8 439	6 128	38	7 285
Aineettomat hyödykkeet	-482	-437	-10	-450
Eläkevastuun ylikate ja arvostusoikaisut	-45	-19		-1
Ennakoitu voitonjako ja ed. tilikaudelta maksamaton voitonjako	-29	-7		-22
Realisoitumattomien voittojen siirtymäsäännös	-	-74		-90
Arvonalentumiset - odotetut tappiot alijäämä	-317	-342	7	-339
Ydinpääoma (CET1)	7 566	5 248	44	6 384
Muihin ensisijaisiin omiin varoihin luettavat instrumentit				
Pääomalainat, joihin sovelletaan siirtymäsäännöstä	141	161		161
Ensisijainen lisäpääoma (AT1)	141	161		161
Ensisijainen pääoma (T1)	7 706	5 409	42	6 544
Debentuurilainat	709	680	4	708
OVY:n tasoisuusmäärä	37	232	-84	35
Realisoitumattomien voittojen siirtymäsäännös	-	16		29
Toissijainen pääoma (T2)	746	929	-20	772
Omat varat yhteensä	8 453	6 338	33	7 316
Riskipainotetut erät				
Luotto- ja vastapuoliriski	36 824	36 889	0	37 693
Valtio- ja keskuspankkivastuut	30	48	-37	30
Luottolaitosvastuut	1 190	1 184	1	1 275
Yritysvastuut	21 000	20 251	4	21 173
Vähittäisvastuut	5 159	5 399	-4	5 234
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset *)	7 544	7 813	-3	7 663
Muut**)	1 901	2 195	-13	2 318
Markkinariski	1 476	982	50	1 377
Operatiivinen riski	3 521	3 182	11	3 182
Yhteensä	41 821	41 053	2	42 252

Suhdeluvut, %	30.6.2015	30.6.2014	Muutos, %-	
			yksikköä	31.12.2014
Ydinpääoman (CET1) vakavaraisuussuhde	18,1	12,8	5,3	15,1
Tier 1 vakavaraisuussuhde	18,4	13,2	5,3	15,5
Vakavaraisuussuhde	20,2	15,4	4,8	17,3
Basel I lattia, milj. e	30.6.2015	30.6.2014	Muutos-%	31.12.2014
Omat varat	8 453	6 338	33	7 316
Basel I lattian pääomavaatimus	3 789	3 639	4	3 642
Puskuri Basel I lattiaan	4 664	2 699	73	3 674
Velkaantuneisuus				
Milj. e	30.6.2015			31.12.2014
Ensisijainen pääoma (T1)	7 706			6 544
Vastuut yhteensä	108 007			102 050
Vähimmäisomavaraisuusaste, %	7,1			6,4

*) Oman pääoman ehtoisten sijoitusten riskipaino sisältää 6,5 miljardia euroa ryhmän sisäisistä vakuutusyhtiösijoituksista.

***) Muiden vastuiden riskipainosta 168 miljoonaa euroa on laskennallisia verosaamia, jotka käsitellään 250 prosentin riskipainolla ydinpääomista vähentämisen sijaan.

Lisäosuuspääomiin ja pääomalainoihin on sovellettu vanhoja pääomainstrumentteja koskevia siirtymäsäännöksiä. Niistä on luettu omiin varoihin maksimissaan 70 prosenttia 31.12.2012 liikkeessä olleesta määrästä.

Realisoitumattomat arvostukset on luettu ydinpääomaan. Vertailuvuonna negatiiviset realisoitumattomat arvostukset luettiin ydinpääomaan ja positiiviset toissijaiseen pääomaan Finanssivalvonnan kannanoton mukaisesti.

Velkaantumistasetta kuvaava mittari eli vähimmäisomavaraisuusaste (Leverage Ratio) esitetään uusien säännösluonnosten mukaisesti. Säännösluonnosten mukainen minimitaso on kolme prosenttia. Vähimmäisomavaraisuusaste on laskettu kesäkuun lopun luvuilla.

Omat varat ja riskipainotetut erät sisältävät Yhteenliittymän jäseniksi 19.5.2015 siirtyneiden POP Pankkien vakavaraisuusluvut. POP Pankkien vaikutus omiin varoihin oli 127 miljoonaa euroa ja riskipainotettuihin eriin 487 miljoonaa euroa. Velkaantuneisuuden vastuisiin sisältyy 888 miljoonaa euroa siirtyneiden POP Pankkien vastuuta.

Liite 23. OP Ryhmän rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetun lain mukainen vakavaraisuus

Milj. e	30.6.2015	30.6.2014	Muutos-%	31.12.2014
OP Ryhmän omat pääomat	8 394	6 216	35	7 213
Osuuspääoma, pääomalainat, ikuiset lainat ja debentuurilainat	1 025	1 227	-16	1 072
Muut omiin varoihin sisällyttömät toimialakohtaiset erät	-77	-76	-1	-72
Liikearvo ja aineettomat hyödykkeet	-1 306	-1 304	0	-1 286
Tasotusmäärä	-184	-222	17	-179
Suunniteltu voittonjako	-29	-7		-22
Omista varoista vähennettävät IFRS-erät*	-40	-84	52	-79
Arvonalentumiset - odotetut tappiot alijäämä	-290	-316	8	-313
Ryhmittymän omat varat yhteensä	7 492	5 433	38	6 334
Luottolaitostoiminnan omien varojen vaade**	3 708	2 768	34	2 864
Vakuutusliiketoiminnan omien varojen vaade***	495	454	9	485
Ryhmittymän omien varojen vähimmäismäärä yhteensä	4 203	3 222	30	3 350
Ryhmittymän vakavaraisuus	3 290	2 211	49	2 984
Ryhmittymän vakavaraisuus-suhde (omat varat/omien varojen vähimmäismäärä) (%)	178	169		189

* Eläkevastuun ylikate, Sijoituskiinteistöjen käypiin arvoihin arvostus, Käyvän arvon rahastosta rahavirran suojauksen osuus.

** Riskipainotetut sitoumukset x 10,5 %.

*** Toimintapääoman minimi.

Siirtyneiden POP Pankkien vaikutus ryhmittymän vakavaraisuussuhteeseen oli 0,9 prosenttiyksikköä.

Liite 24. Annetut vakuudet

Milj. e	30.6.2015	30.6.2014	Muutos, %	31.12.2014
Omien velkojen ja sitoumusten puolesta annetut				
Kiinnitykset	1	1		1
Pantit	4	7	-34	6
Luotot (covered bondien vakuutena)	9 258	8 697	6	8 937
Muut	549	549	0	999
Muut annetut vakuudet				
Pantit *	4 640	6 372	-27	6 273
Annetut vakuudet yhteensä	14 452	15 625	-8	16 216
Vakuudelliset muut velat	491	500	-2	474
Asuntovakuudelliset joukkovelkakirjalainat (covered bonds)	6 749	7 919	-15	7 811
Vakuudelliset velat yhteensä	7 240	8 420	-14	8 285

* josta 2 000 miljoonaa euroa päivän sisäisen limitin vakuuksia.

Liite 25. Taseen ulkopuoliset sitoumukset

Milj. e	30.6.2015	30.6.2014	Muutos, %	31.12.2014
Takaukset	837	920	-9	878
Takuuvastuut	1 956	2 205	-11	2 007
Pantit	1	3		3
Luottolupaukset	10 412	8 734	19	8 839
Lyhytaikaisiin kauppatapahtumiin liittyvät sitoumukset	232	272	-15	319
Muut	569	546	4	522
Taseen ulkopuoliset sitoumukset yhteensä	14 006	12 680	10	12 567

Liite 26. Johdannaissopimukset

30.6.2015, milj. e	Nimellisarvot / jäljellä oleva juoksu-aika				Käyvät arvot*	
	Alle 1 v	1–5 v	Yli 5 v	Yhteensä	Varat	Velat
Korkojohdannaiset, josta	47 005	87 039	58 290	192 334	4 383	3 963
Keskusvastapuoli-selvitettävät	6 943	23 223	21 944	52 110	793	713
Valuuttajohdannaiset	26 260	8 889	6 671	41 820	1 486	1 333
Osake- ja indeksisidonnaiset johdannaiset	258	90	-	348	30	0
Luottojohdannaiset	-	88	119	208	7	7
Muut johdannaiset	405	634	26	1 064	83	70
Johdannaiset yhteensä	73 928	96 740	65 106	235 774	5 990	5 373

31.12.2014, milj. e	Nimellisarvot / jäljellä oleva juoksu-aika				Käyvät arvot*	
	Alle 1 v	1–5 v	Yli 5 v	Yhteensä	Varat	Velat
Korkojohdannaiset, josta	52 318	94 284	48 599	195 201	5 144	4 719
Keskusvastapuoli-selvitettävät	4 370	24 526	15 008	43 904	876	867
Valuuttajohdannaiset	16 170	9 028	5 639	30 837	1 034	975
Osake- ja indeksisidonnaiset johdannaiset	266	285	-	551	37	1
Luottojohdannaiset	9	73	102	184	12	5
Muut johdannaiset	232	840	56	1 129	73	67
Johdannaiset yhteensä	68 995	104 510	54 396	227 901	6 301	5 766

* Käyvät arvot sisältävät kertyneet korot, jotka taseessa esitetään muissa varoissa tai varauksissa ja muissa veloissa. Lisäksi keskusvastapuoliselvityksessä olevien johdannaisten käyvät arvot on nettoutettu taseesta.

Liite 27. Rahoitusvarat- ja velat, jotka on vähennetty toisistaan tai joita koskee toimeenpantavissa oleva yleinen nettoutusjärjestely

Rahoitusvarat

	Rahoitus- varojen bruttomäärä	Rahoitusvelkojen bruttomäärä, joka on vähennetty rahoitusvaroista*	Taseessa esitettävä netto- määrä**	Rahoitusvarojen määrät, joita ei ole netotettu taseessa		
				Rahoitus- varat***	Saadut vakuudet	Netto- määrä
30.6.2015, milj. e						
Pankkitoiminnan johdannaiset	6 411	-774	5 637	-3 336	-1 195	1 105
Henkivakuutustoiminnan johdannaiset	50	-	50	-28	-	22
Vahinkovakuutuksen johdannaiset	7	-	7	-2	-	4
Johdannaiset yhteensä	6 467	-774	5 693	-3 366	-1 195	1 132

Rahoitusvelat

	Rahoitus- velkojen bruttomäärä	Rahoitusvarojen bruttomäärä, joka on vähennetty rahoitusveloista*	Taseessa esitettävä netto- määrä**	Rahoitusvelkojen määrät, joita ei ole netotettu taseessa		
				Rahoitus- velat***	Annetut vakuudet	Netto- määrä
30.6.2015, milj. e						
Pankkitoiminnan johdannaiset	4 497	692	5 189	-3 336	-419	1 433
Henkivakuutustoiminnan johdannaiset	28	-	28	-28	-	0
Vahinkovakuutuksen johdannaiset	2	-	2	-2	-	0
Johdannaiset yhteensä	4 527	692	5 219	-3 366	-419	1 433

Rahoitusvarat

31.12.2014, milj. e	Rahoitusvarojen määrät, joita ei ole netotettu taseessa					
	Rahoitusvarojen bruttomäärä	Rahoitusvelkojen bruttomäärä, joka on vähennetty rahoitusvaroista*	Taseessa esitettävä nettomäärä**	Rahoitusvarat***	Saadut vakuudet	Nettomäärä
Pankkitoiminnan johdannaiset	6 791	-871	5 920	-3 956	-722	1 242
Henkivakuutustoiminnan johdannaiset	66	-	66	-8	-	58
Vahinkovakuutuksen johdannaiset	12	-	12	-1	-	11
Johdannaiset yhteensä	6 869	-871	5 998	-3 965	-722	1 311

Rahoitusvelat

31.12.2014, milj. e	Rahoitusvelkojen määrät, joita ei ole netotettu taseessa					
	Rahoitusvelkojen bruttomäärä	Rahoitusvarojen bruttomäärä, joka on vähennetty rahoitusveloista*	Taseessa esitettävä nettomäärä**	Rahoitusvelat***	Annetut vakuudet	Nettomäärä
Pankkitoiminnan johdannaiset	6 351	-862	5 489	-3 956	-862	671
Henkivakuutustoiminnan johdannaiset	8	-	8	-8	-	0
Vahinkovakuutuksen johdannaiset	2	-	2	-1	-	2
Johdannaiset yhteensä	6 361	-862	5 499	-3 965	-862	672

*ml. käteisvaroihin sisältyvä päivittäin selvitettyjen johdannaisten nettomäärä yht. 81 (9) miljoonaa euroa.

**Käyvät arvot ilman kertyneitä korkoja.

***OP Ryhmän käytäntönä on solmia johdannaisleissopimukset kaikkien johdannaistavastapuolien kanssa.

OTC-johdannaisten keskusvastapuoliselvitys

OP Ryhmä siirtyi helmikuussa 2013 EMIR-asetuksen (Regulation (EU) No 648/2012) mukaiseen keskusvastapuoliselvitykseen. Finanssivastapuolten kanssa solmitut standardiehtoiset OTC-johdannaiskaupat selvitetään London Clearing House:n kanssa. Toimintamallissa johdannaisten vastapuoleksi muuttuu päivittäisen selvitysprosessin päätteeksi keskusvastapuoli, jonka kanssa netotetaan johdannaisten päiväkohtaiset maksut. Lisäksi päivittäin joko maksetaan tai saadaan vakuus, joka vastaa avointen sopimusten käypien arvojen muutosta (variation margin). Keskusvastapuoliselvityksessä olevat korkojohdannaiset esitetään nettona taseessa.

Muut kahdenvälisesti selvittävät OTC- johdannaiset

OP Ryhmän ja muiden asiakkaiden välisiin johdannaiskauppoihin sekä sellaisiin johdannaiskauppoihin, joita asetuksen mukainen keskusvastapuoliselvitys ei koske, sovelletaan joko ISDA:n, Finanssialan Keskusliiton tai OP Ryhmän omaa johdannaisleissopimusta. Näiden sopimusten perusteella johdannaisten maksuja voidaan netottaa transaktiokohtaisesti maksupäivittäin ja vastapuolen maksukyvyttömyys- ja konkurssitilanteissa. Sopimusehdoissa voidaan lisäksi vastapuolikohtaisesti sopia vakuuksista. Nämä johdannaiset esitetään taseessa bruttoperusteisesti.

Liite 28. Lähipiiriliiketoimet

OP Ryhmän lähipiiri muodostuu OP Ryhmän tilinpäätökseen yhdistellyistä yhtiöistä, osakkuusyhtiöistä, hallintohenkilöistä ja muista lähipiiriin kuuluvista yhtiöistä. OP Ryhmän hallintohenkilöihin luetaan OP Ryhmän pääjohtaja (OP Osuuskunnan johtokunnan puheenjohtaja), OP Osuuskunnan toimitusjohtaja, johtokunnan jäsenet ja varajäsenet sekä hallintoneuvoston jäsenet ja varajäsenet sekä näiden läheiset perheenjäsenet. Hallintohenkilöiden lähipiiriin luetaan myös yhtiöt, joissa hallintohenkilöllä tai hallintohenkilön läheisellä perheenjäsenellä on huomattava vaikutusvalta. Muihin lähipiiriin kuuluviin yhteisöihin luetaan OP-Eläkekassa ja OP-Eläkesäätiö.

Lähipiirille myönnettyissä lainoissa noudatetaan normaaleja luottoehtoja. Lainat on sidottu yleisesti käytössä oleviin viitekorkoihin.

OP Osuuskunta on kesäkuussa 2015 ostanut kaikki osuuspankkien ja Helsingin OP Pankki Oyj:n omistamat OP-Henkivakuutus Oy:n ja OP-Korttityhtiö Oyj:n osakkeet. Osakkeista maksettu hinta perustui ulkopuolisten arvioijien antamiin lausuntoihin.

Muilta osin lähipiiriliiketoimissa ei ole tapahtunut olennaisia muutoksia 31.12.2014 jälkeen.

OP Ryhmän tuloksen esittelee lehdistötilaisuudessa medialle pääjohtaja Reijo Karhinen 5.8.2015 klo 11.00 osoitteessa Teollisuuskatu 1 b, Vallila, Helsinki.

Pohjola Pankki Oyj julkaisee oman osavuositarkastuksensa.

Taloudellinen informaatio 2015

Vuoden 2015 osavuositarkastusten julkaisupäivät:

Osavuositarkastus 1.1.–30.9.2015	28.10.2015
----------------------------------	------------

OP Osuuskunta Johtokunta

LISÄTIEDOT

Pääjohtaja Reijo Karhinen, puh. 010 252 4500
Talousjohtaja Harri Luhtala, puh. 010 252 2433
Viestintäjohtaja Carina Geber-Teir, puh. 010 252 8394

JAKELU

NASDAQ OMX Helsinki Oy
LSE London Stock Exchange
SIX Swiss Exchange
Keskeiset tiedotusvälineet
op.fi ja pohjola.fi